

VAKOK VILÁGA

MHB 1644

A VAKOK ÉS GYENGÉNLTÓK
ORSZAGOS SZÖVETSÉGÉNEK
FOLYÓIRATA

ELŐFIZETHETŐ A
MEGYEI SZERVEKNÉL
ÉS

A VAKOK ÉS GYENGÉNLTÓK
ORSZAGOS SZÖVETSÉGÉNEK
KIADÓHIVATALANÁL:
BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ÚT 47.
TELEFON: 210-440

L. Braille

XLII. évfolyam

7

DR. VAS TIBOR

A látási fogyatékosok oktatásának néhány problémája

Általánosan elfogadott álláspont, hogy a szem a legfontosabb érzékszerv és az ismeretszerzésben a látásnak van a legnagyobb jelentősége. A többi érzékszerv is szerepet játszik a megismerésben, de ezek a látók esetében kiegészítő feladatot látnak el. Látáshiány esetében a kompenzációs módszerekkel oda kell hatni, hogy a lehetőség korlátai között pótolják a vizuális hiányokat. Természetesen ebben az esetben a fejlődő gyermek számára sokkal nehezebb az ismeretszerzés.

A látási fogyatékos gyermekeknél tehát a hallás, tapintás, a szaglás és az ízlés szerepe fokozódik. Azonos körülmények mellett a látó gyermek gyorsabban fejlődik szellemileg, több ismeretre tesz szert, gazdagabbak fogalmai, öt éves koráig már különbséget tesz a két és három dimenzió között, bizonyos tájékozódó képességre is szert tesz.

Éppen ezért szükséges, hogy minél fiatalabb korban, lehetőleg már csecsemőkorban ismerjék fel, hogy az újszülött látási fogyatékos, és a szülők szakember segítségével minél korábban kezdjék alkalmazni a kompenzációs módszereket, hogy csökkentsék a látó és látási fogyatékos gyermekek közötti különbséget. Gondoskodni kell arról is, hogy a látási fogyatékos gyermeket megfelelő korban mozgásra tanítsák (torna és egyéb sportok) tehát szellemi fejlődése mellett a fizikai fejlődésére is gondot kell fordítani.

A gyógypedagógia és a pszichológia tudománya kidolgozott olyan módszereket, amelyek segítségével ez a fejlődés elérhető. A szülőt is képezni kell arra, hogy látási fogyatékos gyermekével megfelelően törődjön, vigyázzon arra, hogy ne froduljon be felé, ne izolálja magát környezetétől, hanem igyekezzék abba beleilleszkedni, másrészt ügyeljen arra, hogy tartson meg bizonyos korlátokat, ne ta-

núsítson féktelen, zabolátlan magatartást.

A szülő ne sajnálja gyermekét, de főlegesen ne is produkáltassa képességeit. Kezelje ezt a gyermeket is úgy, mint látó gyermekét. Természetesen elismerjük, hogy a látási fogyatékos gyermek több gondot és munkát ad a szülőknek, mint a látó gyermek, jobban leköti, akadályozza egyéb teendők ellátásában. Megfelelő szakembert kell alkalmazni, aki elősegíti ismeretei bővülését.

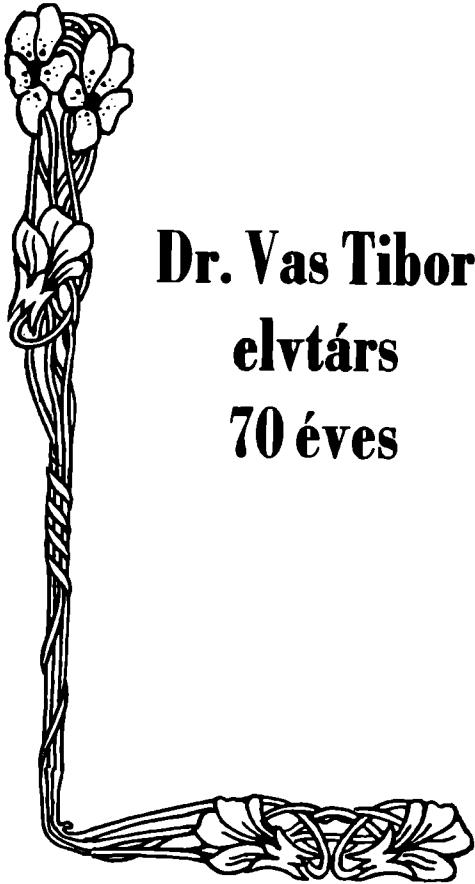
Az NSZK-ban kidolgoztak egy olyan módszert, amely más-más szín érintésekor különböző hangszerek hangján szólal meg és így a vak gyermek bizonyos képzetet szerez a színek különbözőségéről is. Nálunk a MŰ-TEX szövetkezet készít olyan játékot, amelynek különböző darabjai más-más színűek és különböző színű daraboknak más-más a hangja vagy az alakja, vagy az illata. Ez tehát nemcsak a színek képzet kialakítását segíti elő, hanem a kompenzációs érzékszervek használatát is.

Amint a látási fogyatékos gyermek eléri azt a kort, amikor speciális óvodába már felvehető, a szülők okvetlenül adják be ebbe az intézménybe. Sajnos sok szülő idegenkedik ettől, de meg kell őket győzni arról, hogy gyermekeik érdekét szolgálja. A speciális óvodába ugyanis hozzásegítik a látási fogyatékos gyermeket ahhoz, hogy behozza — a lehetőség határai között — a látó gyermekhez viszonyított elmaradottságát és így az iskolát megfelelően felkészülve kezdhesse meg.

Az integráció célja a látási fogyatékos személyeknek a társadalomba való beilleszkedése és ennek lényeges eleme a munkába helyezés. Már több ízben rámutattam arra, hogy milyen széles körű munkalehetőség áll nyitva a látási fogyatékos személyek előtt és hogy képesek a legkülönbözőbb munkafolyamatokat elsajátítani, ám elhelyezkedésük legfőbb akadálya a munkaadó idegenkedése.

A munkaadó húzódozását legjobban a példamutatással tudjuk legyőzni. Ezért szükséges, hogy a látási fogyatékosok igen jó általános és szakmai képzést kapjanak. Jól képzett szakemberek kiváló munkát tudnak végezni és ezzel elősegíthetik sorstársaik elhelyezkedését is. Ezért szükséges, hogy a látási fogyatékosokat nemcsak tárgyi és szakmai ismeretekre oktassuk, hanem neveljük is őket, hogy megfelelő magatartást tanúsítsanak, jól illeszkedjenek be a vállalati dolgozók közösségébe és szakmai tudásuk, erkölcsi magatartásuk példamutató legyen. A tudás alapjait az általános iskolában rakjuk le. Ezért ismét hangsúlyozom, hogy fontos lenne a gyógypedagógiai képzés reformja, amely a látási fogyatékosok iskolái számára olyan gyógypedagógusokat képezne ki, akik szakképesítéssel rendelkeznek. Ötödik osztálytól kezdve a nyolcadikig matematikát, történelmet stb. olyan gyógypedagógus tanítson, akinek ilyen szakképesítése is van. Fakultatív törekvés van erre, de ezt kötelezővé kellene tenni. Érdemes lenne vitázni abban a kérdésben is, hogy nem kellene-e kísérletképpen néhány látási fogyatékos gyermeket a normál általános iskolába beíratni és külön oktatót adni mellé, aki a vakoknak szükséges speciális ismeretekre (pl. Braille írás—olvasás, Picht-gép használata) és speciális oktatási segédeszközök használatára megtanítaná. Igaz, hogy ez külön költséget jelentene. Feltétlenül emelni kell a látási fogyatékosokat oktató speciális általános iskolák pedagógiai színvonalát, mert a gimnáziumba való továbbtanulás esetén a látás hiánya már önmagában is hátrányt jelent, ezt magasabb szintű tudással kell kompenzálni.

Feltétlenül fejleszteni kell a látási fogyatékosok esztétikai szemléletét. Külföldön egyre több olyan múzeumot szerveznek, amelyben a vakok a kiállított tárgyakat megtapogatják és a tárgyak mellett elhelyezett magnetofonról a tárgyra vonatkozólag ismertetést is kapnak. Sehen mit den Händen „látni a kezekkel!” mondják a németek. Nálunk is szükség volna ilyen múzeum létrehozására.

Dr. Vas Tibor elvtárs 70 éves

A továbbiakban a miniszterhelyettes munkatársai és a maga nevében gratulált az ünnepeltnek. Egyebek között elmondotta:

„... Vas elvtárs 70 éve egy óriási életpálya, nagy eredményekkel, kiemelkedő sikerekkel, mely természetesen nem befejezett. Vas elvtárs egész életében a fiatalok nevelésével foglalkozott, mint egyetemi tanár; ez a munkája tette örökké fiatalá és teszi ma is; ez adta meg az alapját annak is, hogy itt a szövetségben hosszú évtizedek óta végezze ezt a nem könnyű munkát.”

„... Biztos vagyok benne, hogy ilyen vezetéssel Vas elvtárs elnöklése mellett, még nagyon sok évtizeden keresztül — a következő években is, amikor nincs ENSZ-év —, sokat fog tenni ez a szövetség tagjai érdekében, elősegíti a rászorulóknak a társadalomba történő jobb beilleszkedését, jobb mindennapját és közérzetének javítását.

1981. június 4-én délelőtt bensőséges ünnepség keretében emlékeztek meg budapesti központunkban Dr. Vas Tibornak, szövetségünk elnökének, lapunk főszerkesztőjének, a munkásmozgalom régi harcosának 70. születésnapjáról. Az Egészségügyi Minisztérium részéről Dr. Juszt Lajos egészségügyi miniszterhelyettes, Dr. Völgyi Lajos szociálpolitikai fősz-

tályvezető és Szerdahelyi Mihályné, a Személyzeti és Oktatási Főosztály főelőadója jött el az eseményre. A szövetség Központi Elnökségének számos tagja és a hivatali apparátus vezetői is részt vettek az ünnepségen.

Elsőként Dr. Juszt Lajos elvtárs olvasta fel az egészségügyi miniszter köszöntő levelét:

„KEDVES VAS ELVTÁRS!

70. születésnapja alkalmából fogadja őszinte jókívánásaimat. A Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségében kifejtett kiemelkedő és áldozatkész tevékenységét köszönöm és további munkájához sok sikert, erőt, egészséget kívánok.

*Elvtársi üdvözléssel
Dr. Schulteisz Emil*

Kedves Vas elvtárs keveset beszéltem az Ön saját életéről, inkább a környezetéről, mert Önnek ez volt az élete. A tanítás, a szövetségi munka, beleértve azt a rendkívül nagyjelentőségű tevékenységet, amit a nemzetközi vakügy érdekében is kifejtett az elmúlt évtizedekben, azt hiszem méltó Önhöz az, hogyha nem a közvetlen napi életútját emlegetjük közösen most a 70. születésnapja alkalmából. Engedje meg, hogy munkatársaim és magam nevében is jó egészséget, sok sikert kívánjak az elkövetkezendő évtizedekhez családjával együtt.”

A beszéd után Dr. Juszt Lajos átnyújtotta a minisztérium ajándékát.

A miniszterhelyettes után Dr. Bódi István, szövetségünk főtájkára mondott pohárköszöntőt. A szövetség vezetőtestületének, de tulajdonképpen az egész tagságnak a nevében köszöntötte az elnököt. „Kívánjuk” — mondotta — „hogy az eddig végzett értékes munkáját még sokáig folytassa erőben, egészségben, sok sikerrel gya-

rapítsa a szövetség és a saját tekintélyét is.” Majd átnyújtotta az ünnepeltnek a szövetség ajándékát.

Dr. Vas Tibor meghatott szavakkal mondott köszönetet a megemlékezésért, néhány szóban visszaemlékezett a felszabadulás előtti és utáni politikai tevékenységére és a vaküggyel kapcsolatos munkájára.

Kérte az Egészségügyi Minisztérium jelenlévő képviselőit, hogy a minisztérium továbbra is hathatósan támogassa a szövetség munkáját tagságunk érdekében, a rokkantak nemzetközi évében éppúgy, mint az ezt követő esztendőkbén. A beszédek elhangzása után baráti eszmecsere bontakozott ki, melyben egyebek között a vakügy számos kérdése is szóba került.

Dr. Vas Tibor elvtársnak 70. születésnapja alkalmából szerkesztőségünk és olvasóink nevében is szívből gratulálunk.

A SZERKESZTŐSÉG

ELNÖKSÉGI ÜLÉS

Szövetségünk Központi Elnöksége 1981. május 21-én ülést tartott. Jelen voltak: Dr. Vas Tibor elnök, Dr. Bódi István főtítká; Csengeri József, Gerdelics Ferenc, Dr. Jáksó László, Pinviczki György, Dr. Szél Lajos, Szemerédi István, Dr. Szigeti György, Zichó József elnökségi tagok; Drau Geróné osztályvezető-helyettes, Varjú Péterné pénzügyi csoportvezető, Nagy Ernő, szövetségünk Győr-Sopron megyei Szervezetének titkára, valamint Barna Zoltán, lapunk szerkesztője.

Az első napirendi pontban Varjú Péterné adott tájékoztatót a szövetségben dolgozó személyek ún. bérbeállási szintjének alakulásáról. A tájékoztatóban egyénekre kivetítve szerepeltek az adatok. A Központi Elnökség vita után megállapította, hogy a szövetségben dolgozók bére az átlagosnál kisebb, sok tennivaló van, hogy korrekcióval legalább a beállási szint minimumát teljesíteni tudjuk. Többen megállapították, hogy a tájékoztató fontos adatokat tartalmaz és köszönetüket fejezték ki azoknak, akik részt vettek az anyag feldolgozásában. Dr. Bódi István főtítká a vitában hangsúlyozta, hogy az óraszámokat gyakran módosítani kell és a bérek kialakítása szempontjából nem közömbös, hogy összes óraszámunkból megyei szervezeteinknek 431 órát adtunk le. A Központi Elnökség úgy határozott, hogy szeptemberben ismételtén visszatér a bérezés kérdésére és részletesen ki kell dolgozni azokat a szempontokat, amelyek segítségével a meglévő bérfeszültségeket csökkenteni lehet 1982-ben.

A második napirendi pontban felolvasták Nagy Ernőnek, Győr-Sopron megyei Szervezetünk titkárának beadványát, mely részletesen foglalkozott a vak és gyengénlátó vezető állásokban történő elhelyezésével, a kérdésképzéssel, az utánpótlás megoldásával. Nagy Ernő titká beadványában felhasználta azokat a tapasztala-

tokat, amelyeket külföldi útjain szerzett és megállapította, hogy hazánkban is változtatni kell a képzett vak emberek elhelyezésének jelenlegi módszerén. A beadvány megtárgyalásának kapcsán nagy vita alakult ki. Az elnökség csaknem minden tagja elmondta véleményét; többen kifejezték a következetes kádermunka szükségességét. Hangsúlyozták, hogy a szövetségnek nagyobb erőt kell kifejtenie annak érdekében, hogy a korábban vakok által betöltött vezető posztokra továbbra is látássérültek kerüljenek. Az elnökség megállapította, hogy ezzel a kérdéssel már többször foglalkozott, munkatervében szerepelt és úgy határozott, hogy ezzel a problémával továbbra is foglalkozik, a vezető állásokra alkalmas vak és gyengénlátó személyek elhelyezésében az Egészségügyi Minisztériumnak, mint felettes szervünknek a segítségét kéri.

A harmadik napirendi pontban Baranya megyei Szervezetünk munkájáról számolt be Dr. Szigeti György titká.

Elmondta, hogy a megyei szervezet 1967-ben alakult. 1974-ben egy nagyobb örökséghez jutottak, amelynek révén új helyiségbe költözhetek, ahol jobb körülmények között folytathatták munkájukat. Átszervezés miatt 1979-ben ismét új helyiségbe költöz-

tek, ez lehetőséget nyújt a klubélet megteremtéséhez. A pontírás—olvasás oktatása is megoldható. A Baranya megyei Szervezet munkáját is választó testület, az elnökség irányítja, amely negyedévenként ülésezik. Kollektív munkája elősegíti a megyei vakügy fejlődését. A titká beszélt a rehabilitáció fontosságáról, elmondta, hogy ezen a területen milyen eredményeket értek el. Tagjai között munkára váró személy nincs. A megyében élő sorstársak sporttevékenysége is említést érdemel, számos sakközjök van, kirándulásaikon is sokan vesznek részt. Ebben az évben egy erdélyi kirándulást szerveznek, minden remény megvan arra, hogy tervük jól sikerül. Terveik szerint a jövőben lapunk számára rendszeresen szeretnének tudósításokat küldeni a szervezet kulturális- és sportéletéről. A 3. napirendi pontot vita követte, amelyben felhívták a titká figyelmét a társadalmi szerekkel való szorosabb kapcsolatra. Az elnökség elismerte a titká jó munkáját.

A negyedik napirendi pontban e sorok írója az elnökség elé terjesztette szovjet vendégeink őszi látogatásának programtervezetét. (Szövetségünk négytagú delegációt hív meg a Szovjetunióból tanulmányi látogatásra.)

A Központi Elnökség a tervezetet megvitatta és kisebb módosítással elfogadta. Bejelentésekre nem került sor. A tanácskozás Dr. Vas Tibor elnök zárszavával ért véget.

Szemerédi István

Megyei szervezeteink életéből

TUDÓSÍTÁS SZABOLCSBÓL

Megyei szervezetünk Landini kamarakórusa több éves munkája és szereplése után ez év április 25-én, Záhonyban érte el eddigi legnagyobb sikerét. Kórusunk már harmadszor

vett részt a Munkás és Ifjúmunkás Kórusok megyei fesztiválján. Ez emlékezetes marad számunkra, mert jó szereplésünkért országos minősítésként megkapták az ezüst fokozatot diplomával, valamint egy ötvös népművészeti dobozt és 2000 forint jutalmat.

Műsoruk az alábbi művekből állt:

1. Népdalcsokor Bartók Béla gyűjtéséből.
2. Bárdos Lajos: Érik a som.
3. Bárdos Lajos: Pünköszi rózsza.
4. Vavrinecz Béla: Széles a Balaton.

A zongorakíséretet Kulcsár Gabriella látta el.

Kovács László karvezető tanárunk odaadó munkájának köszönhető, hogy kamarakórusunk ilyen szép eredményt érhetett el. A kórus tagjait ez a siker nem teszi elbizakodottá, hanem még nagyobb lelkesedéssel dolgoznak tovább.

Ehhez a szép nap krónikájához tartozik még, hogy útunkhoz a TITASZ vezetősége ellenszolgáltatás nélkül adott autóbust, ez tette lehetővé a záhonyi fesztiválon való részvételünket. Hazafelé Kisvárdán megtekintettük a nevezetes várat és környékét. Elmondhatjuk ismét, hogy kórusunk tagjai és kísérőik újabb sikerrel és elményekkel gazdagan térhettek haza.

Április 30-án rendezte meg szervezetünk a május 1-i ünnepséget. A 15. számú Általános Iskola V—VII. osztályos tanulói Hargitai Jánosné tanárnő vezetésével nívós műsort adtak, majd Dr. Kokas Ferenc főiskolai docens tartotta meg ünnepi előadását.

Jakab Mihályné

PEST MEGYEI TUDÓSÍTÁS

Színjátzóink a gödöllői szociális otthonban

Kellemes eseménynek voltunk résztvevői március 30-án délután a gödöllői szociális otthonban. A Budapesti és Pest megyei Szervezet Pasztorek színjátzó csoportjának egy része és a Landini Együttesnek néhány tagja adott kedves műsort az otthon lakóinak. A színjátzó csoport már többször szerepelt Gödöllőn egyre nagyobb sikert aratva. Ezt megelőzően decemberben jártak nálunk, amikor egy kedves karácsonyi műsorral lopták be magukat az idős emberek szívébe. Ezt bizonyította az is, hogy műsorukat kétszer kellett megismételniük.

Március végi műsoruk vidám, szórakoztató jellegű összeállítás volt, amelyet kellemesen fűszerezett a Landini Együttes régi stílusú muzsikája. Különösen kedves színfoltja volt az eseménynek, amikor Kovács Pál bemutatta középkori hangszereiket.

A sikeres műsort uzsonna követte, miközben a szociális otthon dolgozóival melegen elbeszélgettek.

Az elmúlt évek során már többször járt Gödöllőn szövetségünk zenekara is, szintén nagy sikert aratva. Az ott-

hon lakói azóta is sokszor emlegetik a vidám, és jókedvű előadókat. Kérik őket, hogy jöjjenek el újra színt és derüt hozni szürke hétköznapjaikba.

TUDÓSÍTÁS BÉKÉS MEGYÉBŐL

Szövetségünk Békés megyei Szervezete Orosházi körzeti Csoportjának klubja tapasztalat látogatást szervezett a szeghalmi Vakok és Gyengénlátók Klubjában. Május 11-én, hétfőn érkeztek meg a sorstársak a szeghalmi klubnapra. E rendezvény sikerét mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a tagok kivétel nélkül jól szórakoztak és jól érezték magukat ezen a találkozón.

Nagy tetszést aratott a Sárréti Mezőgazdasági Termelő Szövetkezet Pávakörének műsora. Tyrják János rendőrszázós a közlekedésről tartott igen értékes és tanulságos előadást.

Ezért a szép napért köszönetet mondunk az Orosházi Dózsa Mezőgazdasági Termelő Szövetkezetnek, valamint a Tótkomlói Nagyközségi Tanács vezetőinek a rendelkezésünkre bocsátott autóbuszért és mikrobuszért.

Köszönjük a szeghalmi klubtársaknak és Högye Mihály körzeti megbíróknak a szívélyes fogadtatást.

Kisvárdai Sándorné

§

JOGI ROVAT

DR. KOVÁCS MIKLÓS

Módosítások és kiegészítések a társadalombiztosítás területén

Hazánk gazdasági és társadalmi körülményeiben bekövetkezett változások ismét szükségessé tették a társadalombiztosítás egyes rendelkezéseinek módosítását, illetve korszerűsítését. Az 1981. jan. 1-én hatályba lépett módosítások hosszú időre biztosítják, hogy az általuk szabályozott területen a társadalmi és az egyéni érdekek összhangban álljanak egymással. Az új társadalombiztosítási rendelkezések témakörönként az alábbiak szerint foglalhatók össze.

1. Az öregségi nyugdíjra jogosultsághoz szükséges legkisebb szolgálati idő felemelése

A korábbi szocialista társadalombiztosítási jogszabályok hagyományain alapultak az 1975. évi II. törvény 39. §-a — kettős feltételt szabva, — úgy rendelkezik, hogy „öregségi nyugdíjra a 60. életévét betöltött férfi és az 55. életévét betöltött nő jogosult, ha 10 évi szolgálati időt szerzett.” E klasszikus törvényi meghatározást az 1980. évi 20. sz. törvényerejű rendelet (XII. 20.) 1981. jan. 1-től a következőképpen változtatta meg:

„T. 39. § 1. bek.: Öregségi nyugdíjra a hatvanadik életévét betöltött férfi és az ötvenötödik életévét betöltött nő jogosult, ha húsz évi szolgálati időt szerzett.”

Az előző és az új törvényszöveg összehasonlítása alapján a leendő nyugdíjigénylőkre nézve két igen lényeges következtetést vonhatunk le. Egyrészt azt, hogy a módosítás az öregségi nyugdíjra jogosító korhatárt úgy a férfiak, mint a nők tekintetében továbbra is fenntartja, másrészt pedig azt, hogy az öregségi nyugdíjra jogosultsághoz szükséges legkisebb szolgálati időt 10 évről 20 évre emeli, tehát az eddigénél kétszeresen nagyobb követelményt támaszt. Az Elnöki Tanács eme döntésének legfőbb indokai közül csupán az alábbiakat emeljük ki.

Hazánkban a foglalkoztatottság egyre teljesebbé vált, sőt munkaerőhiány miatt a népgazdaság számos területén további munkalehetőséget kínál. Ez a körülmény ma már garantáltan lehetővé teszi, hogy a munkaképes korú lakosság — elsősorban a fiatalabb korosztályok — 10 évnél lényegesen több időt töltsön szolgálati idő szerzésével járó munkában. Ezzel párhuzamosan fennáll az a tény is, hogy a társadalombiztosításba bevont dolgozók köre a felszabadulás óta fokozatosan kibővült, s napjainkban már a társadalom számára végzett szinte valamennyi hasznos tevékenység nyugdíjra jogosító időnek minősül. A módosítás folytán a társadalmi és az egyéni érdek kedvezően találkozik egymással. A megnövelt munkaidő alatt a dolgozó többet nyújt a társadalomnak, a dolgozó pedig a hosszabb szolgálati idő alapján magasabb összegű nyugdíjra válik majd jogosulttá. Ugyanis, míg az eddigi megkívánt 10 év szolgálati idő után a havi átlag-

kereset 33⁰/₀-a járt öregségi nyugdíj címén, a módosítás következtében az igénylőt 20 év szolgálati idő alapján a havi átlagkereset 53⁰/₀-a fogja megilletni. Éppen ebből eredően fog bekövetkezni majd az a kedvező kihatás is, hogy a jövőben a minimum összegű öregségi nyugdíjban részesülő úgynevezett kis nyugdíjasok köre jelentős mértékben csökkeni fog s ez sarkalatos szociálpolitikai érdek.

Az Elnöki Tanács méltányolta azt a körülményt, hogy az öregségi nyugdíjra jogosultsághoz szükséges 20 év szolgálati időt az idősebb korosztálytól a hatályba lépés időpontjában még nem lehet megkövetelni, ezért törvényerejű rendeletében a Minisztertanácsot átmeneti rendelkezés kibocsátására hatalmazta fel. Ennek alapján a Minisztertanács az 55/1980. számú rendeletében kimondja, hogy öregségi nyugdíjra jogosult az is, akit hatvanadik, illetve nő az ötvenötödik életévét 1990. dec. 31-ig betölti és eddig az időpontig 20 évnél kevesebb, de legalább 10 évi szolgálati időt szerez. Az öregségi nyugdíj mértékét ebben az esetben az 1980. dec. 31-én érvényben volt rendelkezések megfelelő alkalmazásával kell megállapítani.

Az említett átmeneti rendelkezés folytán a 20 évre növelt követelmény gyakorlati alkalmazására csak 1991. jan. 1-től kerül sor, s eddig az időpontig a jelenleg 50 évesnél idősebb férfiak, illetve 45 évesnél idősebb nők változatlan feltételekkel válhatnak öregségi nyugdíjra jogosulttá.

Az átmeneti rendelkezést indokolja többek között, hogy a dolgozók egyes kategóriáinak a nyugdíjbiztosításba való bevonása nem 1929-től, hanem jóval későbbi időponttól történt. Pl. mezőgazdasági tsz-tagok, kisiparosok, magánkereskedők stb. Indok az is, hogy a nők teljes foglalkoztatottsága a férfiakéhoz képest későbbi időben valósult meg, illetve, hogy mint ma sem olyan általános, mint a férfiak foglalkoztatottsága.

A fiatalabb korosztályoknak, — akiket az átmeneti rendelkezés nem érint, — készülniük kell arra, hogy 1991-től már magasabb követelmények lesznek az öregségi nyugdíjra jogosultság szempontjából. Erre az időre azonban az előírt 20 év szolgálati idő már reális követelmény lesz.

2. Az ösztönző nyugdíjpótlékra jogosultság módosítása

A továbbdolgozásra ösztönző nyugdíjpótlék jogintézménye 1972. jan. 1-től került bevezetésre, a munkaerőhiány enyhítése céljából. Az ösztönző nyugdíjpótlék szerepe az volt, hogy a dolgozók az öregségi nyugdíjra jogosultság megszerzése után, a nyugdíj igénybevétele nélkül továbbra is munkában maradjanak s ez által a munkaerő forrást a leggyakorlottabb, legtapasztaltabb bázissal bővítsék. A népgazdaság érdeke már 1972-ben is az volt, hogy elsősorban a fizikai munkakörben foglalkoztatottak dolgozzanak tovább. Ez a körülmény az ösztönző nyugdíjpótlék mértékében is kifejezésre jutott úgy, hogy az öregségi nyugdíjra jogosultság megszerzése után fizikai munkakörben eltöltött minden év alapján a nyugdíj hét százaléka, egyéb munkakörökben töltött idő esetén pedig csak a nyugdíj három százaléka állapítható meg ösztönző nyugdíjpótlék címén.

Az 1972-től eltelt idő alatt a munkaerő helyzetben bekövetkezett változások, illetve arányeltolódások a jogosultak körének szűkítését tették szükségessé.

A fizikai munkakörökben foglalkoztatott dolgozók ma is ténylegesen fennálló munkaerőigényt elégítenek ki, ezért továbbdolgozásra való ösztönzésük fenntartása a jövőben is indokolt. A nem fizikai munkakörökben foglalkoztatott dolgozók tekintetében éppen ezzel ellentétes helyzet alakult ki. Nevezetesen az, hogy a nem fizikai munkakörökben a társadalom érdekét lényegesen érintő munkaerőhiány jelenleg már nem áll fenn, s így a nem fizikai munkakörben foglalkoztatottak továbbdolgozásra való ösztönzése szükségtelenné vált.

Fentiekre figyelemmel a Minisztertanács 55/1980. sz. rendelete az ösztönző nyugdíjpótlékra jogosultság általános szabályát tartalmazó 17/1975. MT sz. rend. 72. §-át 1981. jan. 1-től a következő 5.-ik bekezdéssel egészíti ki:

„5.: az ösztönző nyugdíjpótlékra jogosultság szempontjából az 1980. dec. 31-ét követően munkában töltött időből a fizikai munkakörökben töltött időt lehet figyelembe venni.”

Az idézett rendelkezés azt jelenti, hogy 1981. jan. 1-től csak fizikai munkakörökben lehet ösz-

tönző nyugdíjpótlékra jogosultságot szerezni, míg a nem fizikai munkakörökben ettől az időponttól az ösztönző nyugdíjpótlék lehetősége megszűnik. Természetesen a dolgozónak ösztönző nyugdíjpótlék nélkül is érdeke fűződik ahhoz, hogy az öregségi nyugdíjra jogosultság megszerzése után nem fizikai munkakörben tovább dolgozzék, mert ezáltal szolgálati ideje — rendszerint átlagkeresete is — gyarapszik, s kedvezőbb összegű öregségi nyugdíjra számíthat.

Az említett rendelet egyidejűleg arra vonatkozóan is intézkedik, hogy az eddig e viszonylatban megszerzett jogok ne vesszenek el. Kimondja ugyanis, hogy aki 1980. dec. 31-ig nem fizikai munkakörben tovább dolgozott, ösztönző nyugdíjpótlékra az általános szabályok szerint jogosult, még akkor is, ha ez az ideje egy évnél rövidebb volt, feltéve, hogy 1980. dec. 31-én munkaviszonyban állott. Az ilyen irányú jogosultság tehát az 1981-ben vagy az ezt követő évek során előterjesztett nyugdíj iránti igénybejelentés elbírálásánál érvényesülni fog.

Meg kell jegyezni, hogy a jelenleg is aktuális munkaerőigények miatt 1981. jan. 1-től továbbra is hatályban marad az a korábbi megkülönböztető rendelkezés, mely szerint egyes egészségügyi munkakörökben (pl. ápolónő, asszisztens stb.) történő továbbdolgozás esetén — noha ezek nem fizikai munkakörök — a fizikai munkakörökével azonos mértékű hét százalékos ösztönző nyugdíjpótlék jár.

3. A jutalom beszámításának korlátozása a nyugdíj összegének alapját képező átlagkereset kiszámításánál

Az 1968. jan. 1-ét megelőző időben a nyugdíj összegének alapjául szolgáló havi átlagkereset kiszámításánál a jutalom figyelembevételére nem volt lehetőség. A dolgozók jutalmazásának általánossá válása folytán időszerű és humánus volt az az 1968. jan. 1-től hatályba lépett rendelkezés, miszerint a nyugdíj összegének alapját képező havi munkabéreltől kiszámításánál figyelembe kell venni mindazon jutalom összegét is, amelyeket az igénylő a havi átlagkereset kiszámításánál irányadó időszak alatt kapott.

Az azóta eltelt idő tapasztalatai azt mutatják, hogy a munkáltatók jelentős része a nyugdíjja-

zás előtt a végzett munkához képest aránytalanul magas összegű jutalmat fizetett ki eleve abból a célból, hogy ezáltal a nyugdíj összege növekedjék. Természetes, hogy a nyugdíj összegének ilyen módon történő, mondhatni mesterséges növelése nem megalapozott, ezért indokolt az a Minisztertanácsi rendelet, amely az 1981. jan. 1-től kifizetésre kerülő jutalom nyugdíjazásánál figyelembe vehető összegét korlátozza.

Az új rendelkezés szerint az átlagkereset megállapításánál az 1980. dec. 31-ét követően kifizetett jutalom összegéből az enélkül számított kereset legfeljebb tíz százalékát kitevő részt lehet figyelembe venni. Ez a rendelkezés nem vonatkozik:

- a) a bányászati hűségjutalomra.
- b) a szocialista munkaversenyben elért eredmény elismeréseként kapott jutalomra.
- c) az egyéni kitüntetés alapján kapott jutalomra (lásd lapunk 1978. évi XIX. számában ismertetett kitüntetések).

Egyéni kitüntetésnek minősül többek között a „Kiváló Dolgozó” kiemelést tartalmazó oklevél és a törzsgárda jelvény is.

- d) a vezetői érdekeltségi rendszer keretében, központi szabályozás alapján kifizetett jutalomra.

Ezeket a kivételt képező jutalmakat tehát változatlanul továbbra is teljes összegben kell figyelembe venni az átlagkereset kiszámításánál.

Jóllehet, hogy az átlagkereset kiszámítására vonatkozó rendelkezések mit sem változtak, e korlátozó rendelkezés folytán 1981-ben és néhány ezt követő évben a havi átlagkereset kiszámítása mégis kétféle számítási rendszer alkalmazásával történik. Az átlagszámítási időszaknak az 1980. dec. 31-ig terjedő részében az átlagkeresetet az említett időpontig hatályban volt szabályok szerint kerül kiszállításra, vagyis az addig kifizetett jutalmakat járuléklerovás nélküli bruttó összegben kell beszámítani. Ezzel szemben az 1981. jan. 1-től jutalom nélkül elért keresetet külön kell kiszámítani, melynek tíz százaléka erejéig az ugyancsak 1981. jan. 1. után kifizetett jutalom is figyelembe vehető. Az irányadó időszakon belül a korábbi és az új rendelkezéseknek megfelelően így kiszámított átlagkeresetek együttes összege képezi a nyugdíj összegének alapjául szolgáló havi átlagkeresetet.

A módosítás kiterjed a tárgyjutalomra is. Az 1980. dec. 31-ig fennállott rendelkezések szerint az 500,— Ft-nál magasabb értékű tárgyjutalom járulékkifizetési kötelezettség alá esett s a nyugdíj összegének alapjául szolgáló havi átlagkeresetbe be kellett számítani. A változás lényege az, hogy az 1981. jan. 1. után adott tárgyjutalom után járulékot már nem kell leróni s a nyugdíjösszege szemponyjából egyáltalán nem vehető figyelembe.

A fenti korlátozó rendelkezéseket nemcsak az öregségi, hanem a rokkantsági és baleseti-rokkantsági nyugdíj, továbbá a hozzátartozói nyugellátások alapjául szolgáló öregségi, rokkantsági és baleseti rokkantsági nyugdíj összegének megállapításánál is alkalmazni kell.

4. Egyes nyugdíjfolyósítási szabályok megváltoztatása

Az elmúlt évek során több ízben, legutóbb pedig lapunk 1980. évi 7. számában foglalkoztunk a nyugdíjfolyósítás időszerű kérdéseivel. Ezúttal a megbízás, vagy egyéb jogviszony alapján munkát végző nyugdíjasok nyugdíjának folyósítása képezi a témakört.

Az említett nyugdíjasok foglalkoztatásának feltételeit a 17/1975. MT sz. rend. 205. §-a szabályozza, melynek 1. bekezdése helyébe 1981. jan. 1-től a következő új rendelkezések lépnek:

„205. § (1) bek.: a munkaviszonyon, szövetkezeti tagsági és bedolgozói jogviszonyon kívül munkát végző öregségi, rokkantsági, baleseti-rokkantsági nyugdíjas nyugdíját minden naptári év első napjától mindaddig korlátozás nélkül kell folyósítani, amíg megbízásáért vagy bármilyen egyéb munkavégzéséért, tevékenységéért kapott díjazása, tiszteletdíja stb. a naptári év folyamán a harmincezer forintot nem haladja meg. Ez a kereset összeg annyiszor kétezeröttszáz forintra csökken, ahány teljes naptári hónapban a nyugdíj folyósítását a naptári év folyamán korábban szüneteltetni kellett, illetve ahány teljes naptári hónap a nyugdíjazás naptári évében a nyugdíj megállapításáig eltelt.”

A megbízás vagy egyéb jogviszony keretében munkát végző nyugdíjasok az eddigiek során naptári évenként tizenkétezer forint díjazást, tiszteletdíjat stb. vehettek fel nyugdíjuk korlá-

tozása nélkül. Ezzel szemben 1980. jan. 1-től a munkaviszony, szövetkezeti tagsági és bedolgozó jogviszony keretében nem fizikai munkakörben munkát végző nyugdíjasok naptári évenként — a 840 óra, illetve 1260 óra foglalkoztatási kereten belül, — harmincezer forint munkabérben részesülhetnek, ugyancsak a nyugdíjuk korlátozása nélkül. Így a nyugdíjasok előbbi kategóriája hátrányosabb helyzetbe került az utóbbiakhoz képest, csupán azon formális okból, hogy foglalkoztatásuk eltérő jogcímen történik. Az új rendelkezés 1981. január 1-től az egyenlő keretösszeg bevezetésével a megbízás vagy egyéb jogviszony alapján dolgozó nyugdíjasok hátrányos megkülönböztetését megszüntette.

Tekintettel arra, hogy a megbízás vagy egyéb jogviszony alapján tevékenykedő nyugdíjasok munkájukat kötetlen munkaidőben végzik, rájuk az évi 840 óra, illetve 1260 óra foglalkoztatási időkeret nem irányadó, ezért a naptári év folyamán az engedélyezett 30 000,— Ft kereseti értékhatárt tetszés, illetve lehetőség szerinti idő alatt vehetik igénybe.

A 17/1975. MT sz. rend. 205. §-ának itt leírt (s helyszűke miatt le nem írt) rendelkezései a vak nyugdíjasokra is kiterjednek, mivel a hivatkozott rendelet 204. § a) pontjában foglalt mentesítési szabályok munkaviszony, szövetkezeti tagsági és bedolgozó jogviszony fennállása esetén biztosítják a nyugdíj korlátozás nélküli folyósítását, míg a nem munkajogi kategóriát képező megbízás vagy más egyéb jogviszony esete már nem tartozik hatálya alá.

5. Egyéb nyugdíjfolyósítást érintő módosítás

A 3/1975. SZOT sz. szab. 135. §-a az évi 840 óra, illetve 1260 óra foglalkoztatási keret kimerítésének számítását szabályozza. Az említett jogszabály 3. bekezdése szerint ha a nyugdíjas bedolgozóként vagy olyan munkakörben foglalkoztatják, amelyre a munkajogi szabályok a kötelező munkaidőt nem határozzák meg, a kifizetett munkabér (munkadíj) minden 14 forintját egy órai foglalkoztatásként kell számításba venni. Változás az, hogy az egy órai foglalkoztatásként figyelembe veendő összeg 1981. január 1-től 14,— Ft-ról 25,— Ft-ra emelkedett.

Ez a rendelkezés szövetségünk személyi járadékban nem részesülő tagjait érinti.

6. Kiegészítő rendelkezés a rokkantsági nyugdíjra jogosultságra vonatkozóan.

A rokkantsági nyugdíjra jogosultság általános szabályait az 1975. évi II. törvény 47. §-a tartalmazza. E szerint rokkantsági nyugdíjra az jogosult, aki

- egészségromlás, illetőleg testi vagy szellemi fogyatkozás következtében munkaképességét hatvanhét százalékban elvesztette és ebben az állapotában javulás egy évig nem várható,
- a szükséges szolgálati időt megszerezte és
- rendszeresen nem dolgozik, vagy keresete lényegesen kevesebb a megrokkánás előtti kereseténél.

Amint látjuk, a rokkantsági nyugdíjra jogosultság „c” pontban foglalt harmadik feltételét a törvény vagylagosan határozza meg. Jelen esetben e törvényi feltétel „rendszeresen nem dolgozik” fordulatainak vizsgálata vált időszerűvé.

A „rendszeresen nem dolgozik” meghatározású feltétel megvalósulásának az alábbi, ugyancsak vagylagos két esete van.

- A rokkantsági nyugdíjra jogosultság szempontjából nem dolgozik rendszeresen az, aki
- a munkakörére megállapított törvényes munkaidőnél rövidebb munkaidőben dolgozik, vagy
 - az igény bejelentését megelőző 180 nap alatt keresőképtelensége miatt megszakításokkal legalább hetvenkét napon át nem dolgozott.

A szóban forgó törvényi feltétel „a” pontban leírt változata esetén az eddigiiek során probléma merülhetett fel a rendszeres munkavégzés kérdésének eldöntése tekintetében, azoknál az igénylőknél, akik az üzem működése, illetve a munkakör sajátossága folytán vagy személyes okoknál fogva már megrokkánásuk előtt is a törvényes munkaidőnél rövidebb munkaidőben dolgoztak. A rokkantsági nyugdíj igények elbírálását megnehezítette az a körülmény, hogy ilyen jogviták kiváltó esetekre jogsabályi rendelkezés nem volt.

A megoldást a 4/1980. SZOT sz. szab. 9. §-a hozta, amely úgy rendelkezik, hogy a „rendszeresen nem dolgozik” követelményt szabályozó

3/1975. SZOT sz. szab. 62. § (1) bekezdésének a) pontja helyébe 1981. jan. 1-től a következő kibővített új rendelkezés lép: „Sz. 62. § (1) bek.: A T. 47. §-a c) pontjának alkalmazása szempontjából nem dolgozik rendszeresen az, aki

a) a munkakörére megállapított törvényes munkaidőnél rövidebb munkaidőben dolgozik, ha pedig már a megrokkánását megelőzően is rövidebb munkaidőben dolgozott, akkor, ha munkaideje a megrokkánást követően tovább csökken.”

Abban az esetben tehát, ha az igénylő már a megrokkánása előtt is a munkakörére előírt munkaidőnél rövidebb munkaidőben dolgozott, — az egyéb feltételek fennállása esetén — rokkantsági nyugdíjra csak akkor válhat jogosulttá, ha a megrokkánás következtében munkaideje tovább csökken.

7. A baleseti táppénz összegének felemelése

A táppénz és a baleseti táppénz fogalma két egymástól különböző jogintézményt jelent.

Baleseti táppénz annak jár, aki üzemi baleset következtében keresőképtelenné válik. Ebből a szempontból keresőképtelen az, aki az üzemi balesettel összefüggő és gyógykezelést igénylő egészségi állapota miatt vagy a gyógyászati segédeszköz hiányában munkát végezni nem tud. A baleseti táppénz — időbeli korlátozás nélkül — mindaddig jár, amíg a sérült az üzemi baleset következtében keresőképtelen. Ha a sérült az első ízbeni baleseti táppénzre jogosultság megszűnését követő 180 napon belül ugyanazon üzemi baleset következtében újból keresőképtelenné válik, baleseti táppénzre ismét jogosult. Ebben az esetben a baleseti táppénz a korábinál kedvezőbb nem lehet. Egyebekben a baleseti táppénzre — ha eltérő rendelkezés nincs — a táppénzre vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.

A fenti főszabályok előrebocsátásával abból a sajnálatos tényből kell kiindulnunk, hogy üzemi baleset vagy az azzal egy tekintet alá eső foglalkozási betegség következtében a dolgozó egészsége, sőt testi épsége súlyos károsodást szenvedhet, amely rendszerint keresőképtelenséggel, tehát anyagi károsodással is párosul. A dolgozó kieső keresetének pótlása az eddigiek során két kü-

lönöző, egymástól független kifizető szerv útján történt. Egyfelől az illetékes társadalombiztosítási szerv a keresőképtelenség idejére a napi átlagkereset hatvanöt, illetve hetvenöt százalékának megfelelő baleseti táppénzt folyósított az üzemi balesetet szenvedett dolgozó részére, másfelől pedig a baleseti táppénz és a napi átlagkereset teljes összege közötti különbszet összegét munkajogi rendelkezések alapján a munkáltató volt köteles megtéríteni. A dolgozó ily módon a kieső kereset teljes összegét megkapta ugyan, de a kétszeres adminisztráció folytán az anyagi kártérítésnek ez a módja gyakorlatilag nem volt kedvezőbb számára.

Az ügyvitel egyszerűsítése érdekében a vonatkozó munkajogi rendelkezések 1981. január 1-től oly értelemben változtak meg, hogy üzemi baleset, illetve foglalkozási betegség esetén a baleseti táppénz és a napi átlagkereset teljes összege közötti különbszet összegét az említett időponttól a munkáltató már nem köteles megtéríteni.

A munkáltatót terhelő kártérítési kötelezettség megszüntetését elrendelő munkajogi jogszabályok hatálybalépésével egyidejűleg a társadalombiztosítás területén a baleseti táppénzre vonatkozó egyes rendelkezések módosítására, illetve kiegészítésére is intézkedés történt.

1981. január 1-től a 17/1975. MT sz. rend. 177. § 1. bekezdése helyébe új rendelkezés lépett, mely szerint a biztosítottnak járó baleseti táppénz mértéke a napi átlagkereset teljes összege, vagyis száz százalék. E kedvező jogszabályi megoldás folytán az üzemi baleset kapcsán megsérült vagy foglalkozási betegségben szenvedő dolgozó különösebb utánajárás nélkül már a baleseti táppénz révén hozzájuthat kieső keresetének pótlásához.

Meg kell jegyezni, hogy a dolgozó balesetéért, illetve foglalkozási megbetegedéséért felelős munkáltatók vagy más személyek továbbra is kötelesek a társadalombiztosítási szerveknek megtéríteni az üzemi balesettel kapcsolatban felmerülő összes társadalombiztosítási költségeket, ideértve a baleseti táppénz címén kiutalt összegeket is.

Az említett jogszabály 177. §-a elsődleges szabályozási indokok miatt 3. és 4. bekezdéssel egészült ki a következők szerint:

Ha a sérült a baleseti táppénz folyósításának ideje alatt szül és terhességi-gyermekágyi segélyre is jogosult, választhat a baleseti táppénz és a terhességi-gyermekágyi segély között.

Ha a biztosított foglalkozási betegség alapján jogosult baleseti táppénzre, az üzemi baleset napjának a foglalkozási betegség orvosilag megállapított napját kell tekinteni.

Meghatározott összegű baleseti táppénz jár a gazdasági dolgozó, háztartási alkalmazott és az alkalmi fizikai munkát végző személy részére, mert keresetük után a járuléklevonás nem progresszív kulcs szerint, hanem átalány összegben történik. Ezeknél a munkavállalóknál 1981. január 1-től a baleseti táppénz napi összege hatvanöt forint.

8. A házastársi pótlékra jogosultság 1981-ben

Házastársi pótlékra az a nyugdíjas jogosult, akinek

- öregségi, rokkantsági, baleseti-rokkantsági nyugdíja a havi 2320,— Ft-ot nem haladja meg,
- házastársa 55. életévét betöltötte vagy rokkant és
- házastársa keresete (jövedelme, nyugellátása) a havi 1430,— Ft-ot nem haladja meg.

A házastársi pótlék összege.

- ha az öregségi, rokkantsági, baleseti-rokkantsági nyugdíjnak jövedelempótlékkal kiegészített összege a havi 1820,— Ft-ot nem haladja meg: a házastársi pótlék havi 500,— Ft, amelyhez havi 180,— Ft jövedelempótlék jár.
- ha az öregségi, rokkantsági, baleseti-rokkantsági nyugdíjnak jövedelempótlékkal kiegészített összege a havi 1820,— Ft-ot meghaladja: a házastársi pótlék olyan összeg, amely a nyugdíjat kiegészíti 2320,— Ft-ra. A házastársi pótlékhoz ebben az esetben is havi 180,— Ft jövedelempótlék járul.
- az öregségi, munkaképtelenségi, továbbá a növelt összegű öregségi, illetve munkaképtelenségi járadékhoz havi 500,— Ft összegű házastársi pótlék jár, amelyhez havi 180,— Ft jövedelempótlék járul.

9. A nyugellátások minimum összegei 1981-ben

Öregségi nyugdíj

- munkás alkalmazott öregségi nyugdíja havi 1630,— Ft.
- mezőgazdasági tsz-tag öregségi nyugdíja havi 1530,— Ft.
- kisiparos, magánkereskedő öregségi nyugdíja havi 1580,— Ft.

Rokkantsági nyugdíj

Rokkantsági nyugdíj

III. rokkantsági csoportban:

- munkás-alkalmazott esetében havi 1630,— Ft.
- mezőgazdasági tsz-tag esetében havi 1530,— Ft.
- kisiparos, magánkereskedő esetében havi 1580,— Ft.

II. rokkantsági csoportban:

- munkás alkalmazott esetében havi 1660,— Ft.
- mezőgazdasági tsz-tag esetében havi 1560,— Ft.
- kisiparos, magánkereskedő esetében havi 1610,— Ft.

I. rokkantsági csoportban:

- munkás-alkalmazott esetében havi 1690,— Ft.
- mezőgazdasági tsz-tag esetében havi 1590,— Ft.
- kisiparos, magánkereskedő esetében havi 1640,— Ft.

Baleseti-rokkantsági nyugdíj:

A III. rokk. csoportban havi 1670,— Ft.

A II. rokk. csoportban havi 1720,— Ft.

Az I. rokk. csoportban havi 1770,— Ft.

Hozzá tartozói nyugellátások

Özvegyi nyugdíj.

- munkás-alkalmazott jogán megállapított özvegyi nyugdíj havi 1430,— Ft.

b) mezőgazdasági tsz-tag jogán megállapított özvegyi nyugdíj havi 1340,— Ft.

c) kisiparos, magánkereskedő jogán megállapított özvegyi nyugdíj havi 1290,— Ft.

Szülői nyugdíj minimum összege azonos az özvegyi nyugdíj minimum összegével.

Az árvaellátás minimum összege havi 1230,— Ft.

Itt említjük meg, hogy a vakok személyi járu-lékának összege, — ha a jogosult egyéb nyugel-látásban nem részesül — 1981. jan. 1-től havi 1300,— Ft.

10. 1981. jan. 1-től hatályos összeghatárok

a) ameddig a saját jogú nyugellátás és a hozzá-tartozó nyugellátás (pl. özvegyi nyugdíj) együttesen folyósítható: 1920,— Ft.

b) a saját jogú nyugellátás összege, ameddig há-zastársi pótlék állapítható meg: 2320,— Ft.

c) a feleség keresete (nyugellátása) ameddig utá-na házastársi pótlék állapítható meg: 1430,—

d) az öregségi, rokkantsági, baleseti-rokkantsági nyugdíj összege, ameddig a nyugdíjas fizi-kai munkakörben korlátozás nélkül foglalkoz-tatható: 1790,— Ft.

egészségügy

DR. GÖNCZI ALADÁRNÉ

A Bizánci birodalom orvostudománya

A római birodalom i. sz. a IV. szá-zadban (395-ben) vált végleg két rész-re. A keletrómai birodalomhoz Bi-zánc, a Közel-Kelet (Kisázsia, Szíria) és Egyiptom tartozott. A VII. század-ban ázsiai és afrikai részeit az Iszlám hódította meg, európai részében pedig szláv országok (Szerbia, Bulgária) ke-letkeztek. A keresztes háborúk sok gondot okoztak a birodalomnak. A törökök támadásai következtében 1453-ban kb. ezer éves fennállás után Bizánc elesett és helyét Konstantiná-poly foglalta el.

A bizánci orvostudomány a görög—római gyógyászat alapján állott. Or-

vosaik enciklopédisták voltak. (A kor legfőbb ismeretanyaga tanulmány-gyűjteményének alapján álltak.) Nagy, kéziratok könyvekben, a kó-dexekben írták le elődeik ismereteit, saját tapasztalatukkal kibővítve és rendszerbe foglalva. Az ő érdemük, hogy sok elveszettnek hitt görög or-vosi feljegyzést megmentettek. Neve-zetes könyveik Oribasius „Szünop-szis” című kódexe, valamint Aetios és Alexander művei. A bizánci biro-dalomban létesültek az első kórházak és gyógyszertárak. Ezeket kezdetben részint az aggok és nyomorékok ott-honából, részint a zarándokok men-helyéből alakították át. Az első nagy kórházat Kisázsiaiában, Cesareában építették egy kolostor mellett a IV. században. Az első főiskola a IX. szá-zadban nyílt meg Bizáncban, itt az orvostudomány mellett filozófiát, ma-tematikát és csillagászatot is tanítot-tak.

A fertőző betegségek elkülönítésére al-kalmas kórházakat is felállítottak. A járványok elég gyakoriak voltak, eze-ket ragálynak vagy pestisnek neve-zték. De pestisjárvány gyűjtőnév alá tartozónak tekintették a kiütéses be-

tegségeket, valamint a hastífuszt, a himlőt és a vérhast is.

A járványoknak időnként hatalmas embertömegek estek áldozatul. Min-den kiütéses betegséget „lepra” vagy „bélpoklosság” gyűjtőnévvel illették. Ide sorolták a leprán és bőrbajokon kívül a vérbajt is, amely a keresztes harjárdatok idején más betegségekkel együtt nagy mértékben elterjedt. A szent Lázár szerzetesrend volt az el-ső beteggyógyító és ápoló rend, mely-nek tagjai a bélpoklosok kezelését is vállalták. Róluk nevezték el ezeket az intézményeket a ma is ismeretes néven lazaretteknek.

A beteggondozó gyógyhelyeket többnyire templomok és kolostorok mellé építették. A gyógyítással papok és szerzetesek foglalkoztak, akik az orvosi kezelésen kívül közös imák-kal és vallási szertartásokkal is igye-keztek a betegeken segíteni. A beteg levétköztetését és vizsgálatát szemér-metlenségnek tartották. A betegsége-ket állati és ásványi anyagok mellett főként növényi eredetű gyógyszerek-vel kezelték. Egyes kolostorokban kü-lön kertet tartottak fenn gyógynö-vények termesztése céljából.

VÁRADI PÉTERNÉ

Alapbér, munkabér, emberség...

Furcsa, rendhagyó, mondhatnám ünnepontó gondolataim támadtak a Rokkantak nemzetközi éve kapcsán. Annyi méltatás; kiemelt máltányossággal kezeljük, megoldjuk, segítünk jelszó hangzott el az utóbbi hónapokban, s bizonyára még sok hasonló jószándékú megnyilvánulás lesz is ebben az évben.

A nagy kérdőjel, ami megakadt bennem, az azon a reggelen történt, amikor vak kollégám dűttől fehér arccal, remegő szájjal, szokatlanul korán ért be munkahelyünkre. Hosszas unszolásomra végre elmondta mérgének okát. Reggel bevásárolni indult a KÖZÉRT-be, mint annyiszor; ő a család bevásárlója.

„Máskor is megtörtént már — mondja elkeseredetten — hogy nem szolgált ki, de most valahogy nagyon bánt a dolog. Képzelve, már az

üzletbe való belépésemkor jelezték az eladók, hogy nem érnek rá velem foglalkozni, de nekem mégis kellett vennem kenyeret, meg az unokámnak túrórudat is szerettem volna..... több mint egy félóra eltelt, mire az egyik közértes nagy kelletlenül mégis kiszolgált. Megszégyenülve jöttem el a boltból, megalázva önmagam és mások előtt.”

Reszketett a dűttől miközben mesélte a történeteket. Ekkor állt meg valahol a torkomban az a nagy kérdőjel: valóban rokkantak éven van, vagy csak beszélünk a rokkantokról anélkül, hogy észrevennénk a gyakorlati élet adta problémákat?

A Magyarország c. hetilap egyik márciusi számában olvastam a múltkorában: a kereskedelemben „csaknem” jogos a dolgozók kelletlen magatartása, hiszen olyan alacsony az

alapbérük, még a pótlékokkal kiegészített munkabérük is rendkívül kevés. Lehet hogy ez így van. Általában mindannyiunknak kevesebb a jövedelme, mint amennyiből jobban is tudnánk élni, mégsem kívánjuk, — s én nagyon remélem, hogy sok-sok ember; a többség nem is akarja az emberséget apró pénzre felváltani.

A „szocialista humanizmus”, a „proletár internacionalizmus” súlyköljük már iskolás korukban gyermekeinknek. Valóban át is érezzük amit mondunk, vagy csak megszokásból tesszük? El lehet meditálni mindezen. Nem akarom hogy rossz szájjal tolják félre a lapot, igazán nem akartam a sok-sok jó és hasznos és még emberségről is beszámoló kiváló írásokat szerény, de feszítően kikíváncsozó gondolataimmal elrontani.

Kérem, ezúttal fogadják el; mint gondolatébresztőt, a megszokott főzőcske és divat helyett.

Vajon emberségből mindannyian vizsgáztunk már ebben az életben, (?) mert még mindig nem késő, lelkiismeretünk indexében, a rubrikába beírhatnánk a jelest, legalább ebben az évben, persze csak akkor, ha vizsgáztatóink lélekben alá is írják.

közlekedés

KISS JÓZSEF:

A VAKVEZETŐ KUTYÁVAL KÖZLEKEDŐK SZAKCSOPORTJÁNAK HÍRADÓJA

Előző havi ismertetőnkben a kutya elhelyezéséről közöltünk néhány alapvető gondolatot, figyelembe véve azt, hogy a vakvezető kutya szín-

te együtt él gazdájával, akit hűséggel szolgál. Mint záró soraimban jeleztem most az etetéssel és az ellátással foglalkozunk.

Ennek a témának a bevezetéseként is vissza kell, hogy térjek arra az időre, amikor a kutya még természeti lényként vadon élt. Ez azért fontos, mert a kiindulási pont mindig és minden élőlény esetében meghatározó jelentőséggel bír. A vadon élő kutya ragadozó állat volt és létfenntartását kisebb állatok elejtése, vagy nálánál nagyobb ragadozók által elejtett és részben elfogyasztott zsákmányokból

biztosította. Ily módon kimondhatjuk azt, hogy a kutya húsevő állat. Fogazata és egész rágószervi berendezése úgy alakult ki, hogy zsákmányát könnyen szétmárcangolhassa és felhalhassa.

Amikor az emberhez csatlakozott bizonyára azért tette, mert ösztönével felismerte, hogy az ember mellett nagyobb biztonságban élhet és a kapott konból fenntarthatja magát. Ebből az alaphelyzetből kiindulva kell a kutya élelmézését összeállítanunk. Az a tény, hogy egy vakvezető kutya napi munkája során minden

vonatkozásban igen nagy erő kifejtésnek van kitéve, táplálásában is meg kell ennek mutatkoznia. Amíg egy közönséges házörző eb megelégszik a háznál összegyűlt maradékkal, addig a vakvezető kutya számára naponta testsúlykilogrammonként 1–1,5 dekagramm állati fehérjét, vagyis húst kell biztosítani.

Ez köznyelvre fordítva azt jelenti, hogy például egy németjuhász fajtájú vakvezető kutyának átlagsúlya 25–40 kg., tehát 35–60 dkg. a napi húsigénye, ha azt akarjuk, hogy kutyánk kondíciója megfelelő legyen. E mellett nem szabad megfeledkeznünk arról sem, hogy a hús mellé kellő mennyiségű úgynevezett töltelék élelmet, más szóval köretet is adjunk a kutyánknak. Erre majdnem minden olyan ételféleség megfelel, amit mi emberek magunk is fogyasztunk; így például a főzeléktelék (kivéve a hüvelyeseket), a burgonya (csak törve, nem darabosan, mert a kutya nem rágja meg rendesen) és bármilyen tésztaféle.

Na most aztán jól megmondták, gondolhatják a kedves olvasók. Külön konyhát, talán még külön szakácsot is fogadhatunk a kutya mellé. Pedig hátra van még a java, a vitaminok, amikből a vakvezető kutyának szintén megfelelő ellátást kell biztosítani. A vitaminok sorában a legfontosabb a sárgarépában található nagymennyiségű A., B., C., D. vitamin. A sárgarépát nyersen lereszelve kell a kutyának adni, amit az állat jóízűen el is fogyaszt. Almát és egyéb reszelhető gyümölcsöt szintén lereszelve etessünk a kutyával, míg pl. a csonthéjas maggal rendelkező őszibarackból a magot okvetlenül távolítsuk el, nehogy lenyelje.

Mindent összevetve tehát a kutyánkkal megetethetünk mindent, amit mi magunk is szívesen fogyasztunk, csak legyünk figyelemmel arra, hogy az állat habzsolva és meglehetősen mohón eszik. Az ételt nem rágja meg alaposan, a húst is inkább tépi, mint aprózza, ezért lehetőleg kis kockákra vágva készítsük el. Hetenként több alkalommal adjunk csontot a kutyának, de ez a csont ne legyen lemezesen, lándzsaszerűen törő szilánkos csont, mert az könnyen kiszúrhatja a kutya gyomrát, beleit. Lehe-

tőleg kerüljük a csirke- és a nyúlcsont etetését, bár a nagy tömegben kapható broyler csirkétől származó csirkeláb és fej annyira morzsalékos csontozatú a gyorsíztlalás folytán, hogy szinte veszélytelen az etetése, főképpen ha a hosszú lábszárcsontot a főzés után eltávolítjuk.

Na most néhány gyakorlati ajánlat. A hússzükségetet mindenképpen meg kell oldanunk. Nem tanácsos a belsőség s ezen belül a gége és a szív etetése. Szóba jöhet a vese és a máj, de én személy szerint az elsőt nem tanácsolom, a második meg drága. Mindezeket meg kell főzni. Nyersen sertéshúst vagy belsőséget sohase etessünk, marha- és lóhúst lehet, de ezek belsőségeit szintén nem. Lehetőleg hagymával, zöldséggel és sóval ízesítsük a főzővizet, de a húst túlfőzni nem ajánlatos, jobbára csak abálni szabad, hogy az állat ne egy szétfőtt valamit kapjon. Ugyanez áll a csirkefejre és a lábra is. A hatóságok hússzékben és a MEOE húsboltokban kapható, kizárólag állati fogyasztásra árusított főtt, fagyasztott, vagy préselt húsokat le kell forrázni, hogy csíramentesek legyenek. Ugyanez áll a vágóhídi hulladéokra is, amit még meg kell tisztítani az esetleges szóróktól és egyéb szennyeződésektől. Romlott vagy bűdös húst ne adjunk, illetve ne készítsünk el kutyánk számára.

Töltelék ételnek nagyon megfelel a konyhai maradék, amely származhat étteremből, kifőzésből, üzemi konyháról is. Azt azonban nézzük meg milyen az a maradék. A papírszalvétával, foppiszkáló darabokkal „ízesített” ételmaradék éppen úgy káros az állatra, mint a valóban agyonfűszerezett. A kutyának adott étel sohase legyen forró, hanem langyos, mert az evésnél a jószág általában mohó és könnyen megegetheti a száját, nyelöcsövét és gyomrát.

Erre nagyon vigyázzunk és helytelenül értelmezett szeretetből ne okozunk kellemetlenséget kutyánknak. Az étel elkészítéséhez és az etetéshez használt edények mindig legyenek tisztán tartva és időnként fertőtlenítsük. Ne fedjük, hogy a kutya éppen úgy kaphat ételmérgezést, mint az ember.

Egy felnőtt kutya — a vakvezető

már csak felnőtt állat lehet — naponta egyszer eszik. Ez az etetés lehetőleg a délutáni órákra essen, a legelőnyösebb 4 és 6 óra között. Bár ez nem előírás, de azért ajánlatos, mert evés után a kutya szeret pihenni és nyugodtan emésztetni. Erre a hazatérés utáni idő a legalkalmasabb, mert estefelé még lehet egy egészségügyi sétát tenni, ami a gazdának is csak jót tesz. Nem szabály, de egy rendes gazdi előbb megeteti a kutyáját és csak azután ül le maga is enni.

Ha a kutya már befejezte az evést az etetőedényt el kell tőle venni. Ha maradékot hagyott azt nem szabad előtte hagyni. Minden esetre a következő etetésnél kevesebbet kell adni az állatnak. Akkor adunk a kutyánknak elegendő élelmet, ha az a lábát szépen „elmosogatja”, magyarul szólva kinyalja. Persze ez nem pótolja az edény elmosogatását! Etetés után adjunk bőségesen friss, de nem túlságosan hideg vizet az állatnak és ne feledkezzünk meg arról, hogy napközben is olthassa szomját. Ha a kutyánk feltűnően sok vizet fogyaszt lázas állapotra gyanakodhatunk. Ekkor nézessük meg állatorvossal vagy annak hiányában látóemberrel, s ha úgy találjuk okvetlenül forduljunk állatorvoshoz. Közvetlen evés előtt lehetőleg ne itassuk az állatot.

Napközben, ha van rá módunk, de az esti etetés után a lehetőséghez képest adjunk a kutyánknak rágnivaló csemegét: csontot. Az etelébe rágnivalót (mármit csontot) ne tegyünk, mert azzal kezd foglalkozni és az étellel megdermed, kihül, megfagy rajta a faggyú vagy a zsír. Adjunk-e, vagy adhatunk-e kutyánknak nyalánkságot? Kérdezi több gazdi. Nem könnyű erre a felelet, de megpróbálom. Túl édes, ragadós dolgot, cukorkát, fagyaltot, krémest semmi esetre sem, ezek részben a fogához ragadnak, szuvasodást eredményeznek és a fagyi egyenesen torok- és mandulagyulladás okozhat. Egy dolgot ne felejtünk el! Minden édesség, nyalánkság nagyban emeli a kilókat, természetesen a kutyánknál is, az elhízás pedig: érelmeszesedés, szívbaaj. A kutya is kaphat szívinfarktust, óvjuk meg tőle. Következő folytatásokban az egyéb tartási tennivalókkal foglalkozunk.

Mi legyen az ablakkal?

„Szeretnénk mindig tágabba nyitni, hogy minél többet lássunk a világból. Szeretnénk a szépet magunkba szívni, átadni másoknak.”

Joggal mondhatjuk az ablak kitárásának azt, ha egy együttes sok helyen szerepelhet, új környezettel, új emberekkel, barátokkal ismerkedhet meg.

A Landini Együttes már talán ismerős az olvasónak, vagy hírből, vagy e lap hasábjairól, vagy éppen egy koncertről. Most nem is szorosán az együttesről szeretnénk írni, csupán egy-két szereplés élményét, benyomását kívánjuk elmondani.

A Vakok Világa egyik tavalyi számában már értesülhetett a kedves olvasó zenekarunk megalakulásáról és kezdeti próbálkozásairól, de talán hagyjuk is a múltat!

Mi van a jelenben? Az együttesben személyi változás nem történt, változást magukban a személyekben lehet megfigyelni. Egy cél lebeg előttünk: belül is „művészek” kell lennünk ahhoz, hogy művészetet tudjunk teremteni. A koncerteken a szórakoztatás, a hangulatkeltés mellett egyre inkább hangsúlyt kell kapnia a kapcsolatteremtésnek ne csak együttesünk és a többi között, hanem ember és ember között is. Természetesen ez nem megy máról holnapra, de bízunk abban, hogy sikerülni fog. Külső változás történt az utóbbi időben: hangszerállományunkat bővíteni tudtuk. Sikerült vásárolnunk egy rövidnyakú lantot (kobozt), egy dudát és köcsögdobokat. A kobozt már eddigi koncertjeinken is használtuk, de a dudát és a köcsögdobokat még csak a próbákon lehet hallani. Az új hangszerek csínját-bínját még előbb ki kell tapasztalunk.

Ez évben is sok helyre sikerült eljutnunk, új hangulatú helyekre más-más emberek közé. Ennek igazolására három példát hoznánk fel: tavaly ősszel jártunk a Zichy kastélyban, patinás környezetben középkorú közönség előtt játszottunk. Voltunk a tatai gimnáziumban fiatal fiúk és lányok között. Voltunk a Nemzeti Múzeumban is nagy örömünkre, más, régi zenét játszó együttesekkel és szólístákkal. Külön öröm számunkra, hogy

megismerkedhettünk olyan emberekkel, akik már hosszabb ideje foglalkoznak régi zenével. Reméljük sikerül továbbra is a baráti kapcsolatokat ápolni.

Bővebben talán a közelmúlt eseményeiről szólnánk.

Április 13-án a Váci Zenei Könyvtárban szerepeltünk. Pécsi Dániel, a Hanglemez Klub munkatársa előadást tartott a középkori és a reneszánsz királyi udvarokról. Bennünket kért meg, hogy előadása illusztrálására a kor zenéjével hozzuk közelebb az akkori idők hangulatát. Reméljük ez sikerült is. Még talán meg sem emésztettük az előző hangverseny eseményeit, amikor egy régóta várt műsort tartottunk április 15-én az egészségügyi nyugdíjasok házában. Ide Ván-

dor Tamásnak, szövetségünk kulturális főelőadójának segítségével jutottunk el. Külön egy virágénekcsokrot is készítettünk erre az alkalomra. Műsorunkat nagy tetszéssel fogadták.

Sajnos nem mindig sikerül megkedveltetnünk ezt a muzsikát, ez történt április 22-én az óbudai Szeszgyárban is, ahol teljesen érdektelen közönséggel találkoztunk. Voltak és lesznek ilyen esetek is, de ezek az élmények szerencsére elhalványodnak. Szívesen vállalunk bárhol, vidéken is fellépéseket.

Köszönjük szépen a lehetőséget cikkünk megjelentetéséhez és nem utolsósorban az olvasók figyelmét.

Írták

a Landini Együttes tagjai

VAK KÖLTŐK VERSEI

Lángok

VARGA KATALIN

Lángok vannak a szóban,
Lángok a várakozásban,
Lángok az egyszerű szívdobogásban,
Lángok gyulnak a dalban,
Lángok hangzat-alakban,
Eskü-alakban a lángok,
Meghamisítva a lángok,
Megcsalt lángok az égen,
Lángok az esti mesékben,
Lángok a gép kerekében,

Lángok az útkeresésben,
Lángok az iskolapadban,
Lángok a holnapi napban,
Lángok a húron a lanton,
Temetőben a lángok a hanton,
Lángok a képzeteinkben,
Lángok a nézeteinkben.
Lángok mindenütt,
Csak a tüzekből hamvadt ki minden.

A hitetlenhez

Allsz a napfényben jéghideg
 szemekkel,
 S közben nem érsz fel semmit
 a világból.
 Hangszóró kiált egy tiszta életért,
 S ajkadra száll a kárörvendő nevetés.
 Imádkozol, magadban, hogy senki
 meg ne értse
 És azt kiáltod: „Szeretem az
 embereket!”
 „Szeretem az embereket, csak ők
 nem értenek meg engem!”
 „Magányos vagyok, mert más
 vagyok!” — Ismétled,
 S vitatkozol, hogy isten létezik,
 mert „másként nem létezhetnének
 mi sem”.

„Aki fél csalódni, — mondod, —
 az a gyáva!”
 S te bátran bíralsz, bátran is hiszel.
 „Szeresd felebarátodat! — mondja
 a vallás.
 — A föld megváltva érted van, s
 mi értünk!”
 De mondd, a szíved mélye mit takar?
 Szereted őket? Vagy „bátrabb”
 vagy annál?
 Felebarátodat Chilében
 meggyilkolják,
 De téged nem érdekel a politika.
 Felebarátod otthonát lerombolják,
 De messze van Vietnam. — Hülyeség!
 Felebarátod éhenhal Afrikában,
 De mit tehetsz te róla? — Igaza van.
 Hát kit szeretsz? Hát mit hiszel te
 akkor?

Hogy nem érted meg ezt, ha oly
 okos vagy!
 „Ha tenni kéne értük...” —
 Mondod egyre,
 De mit tehetsz? Mit mernél tenni
 értük?
 Hogy vállalhatnál áldozatot, harcot,
 Ha át sem érzed mindezt, meg sem
 érted?
 Oly sok, amit a nem hívő gyáva
 kíván?
 Oly nehéz áldozat volna tőled?
 Egy szó, érzés, parányi öntudat csak,
 Hogy megismerjed, megtaláljad őket.
 Ezt százezerszer kimondták énelőttem
 És milliószor vallottad magad is már:
 Ha hinni tudsz, ha mersz teljes
 szíveddel:
 Szeresd őszintén felebarátodat!

VAK SZERZŐK PRÓZAI ALKOTÁSAI DR. SZÉP ZOLTÁN:

Az írásról

(1980. évi irodalmi pályázatunk II. díjjal
 jutalmazott műve.)

Szabadnapot vettem ki, hogy megírhasam.
 Meghatározott terjedelem, meghatározott részt-
 vevők, viszont a témaválasztás szabad.

Mennyire jó is az, ha az embernek bizonyos
 dolgokban előre biztosítva van a függetlensége.
 Lássuk, tud-e vele kezdeni valamit?

Egyszerű ugyanis elhatározni, írok, mert tele
 vagyok közlési vággyal, megkönnyebbit az írás,
 kiléphetek általa valahova, ahol kutya vagy fe-
 hérbot nélkül is lehetséges közlekednem, sőt egy-
 szerűen kellemes. Szögletek nélküli formák, lé-
 lekbékítő csend és friss áramlatok mindenfelől.

Szabad témaválasztás!... Adott alkotáslélek-
 tani közeg, következhet a téma eldöntése.

Most kinyílik szobám ajtaja. Csöndes, — óva-
 tosan, de kinyílik. Anyósom szól be rajta, készen
 van az ebéd. Hallja, hogy írok, gépem meglehe-
 tősen harsány kopogással tudatja, de azért be-
 szól. Miértne tenné!... Utóvégre is jó hírt kö-
 zöl és örömet akar szerezni. Lehet-e valami rossz

abban, hogy elkészült az ebéd és mehetek meg-
 enni?... Nincs. Ebben nincs semmi rossz sem.
 Anyósom jól főz és igen igyekszik másban is a
 kedvemre tenni. Most is készsége ösztökélte. A
 lap befűzésekor megkérdeztem tőle, kifejezetten
 érdeklődőleg, mikor lesz kész az ebéd? Válaszolta,
 hogy úgy félórán belül. Ebbe belenyugodva
 íráshoz fogtam. Tíz perc se telt el és beszól. Tel-
 ve jóakarattal jelenti, elkészült. Tisztán techni-
 kai célzatú kérdésemet ő pontosan elérte s
 olyan tempóba kezdett, mint egy nagyzemai séf.
 Dicséretet vár. Megkapja. Az étel felséges volt,
 sört is kaptam utána meg kávé. Mégis jobb lett
 volna pontírással írnom. Most ki vagyok zök-
 kentve. Anyósom a gépírást csak úgy képes elol-
 vasni, ha előzőleg kiveszem a lapot. Ennek nem
 lenne akadály, azonban sem ő, sem én nem va-
 gyunk képesek a papírt ugyanoda visszahúzni.
 Nem kérek tehát meg senkit, írok taláalomra to-
 vább, ott ahol feltehetőleg abba hagytam. Úgy
 emlékszem a determináltságról kezdtem írni,
 azaz egy témát bontogatnék, amelyik a determi-
 náltságot irodalmian ábrázolja. Vonzónak mutat-
 kozik e célra meglevő fizikai behatároltságom, a
 vakság.

Kiszalad a gépből az oldal. Még jó, hogy ész-
 revettem. Ha fölzaklat egy mondanivaló, néha
 sorokon át az üres gumihengerre írok a papír pe-
 dig már régen a henger túldoldalán leffeg, mint a
 kimelegedett juhászskutya nyelve.

Új papír kellene. Idekészítettem a gép mellé vagy tizet. Hol lehetnek. Se jobbra, se balra egy darab sincs. Persze, kislányom, aki most éli át a tárgyi világ fölfedezésének boldog misztériumát, bent járt, amíg ettem a birkapaprikást, és mivel nagyon szereti önmagát minél sokoldalúbban kifejezni, rajz-célokra magához vette a lapokat. A megírt oldalak eltulajdonításáról sikerült leszoktatnom, egykét versem és esszém bánja mindössze. Kereshetek új tiszta papírokat.

A téma közben érlelődik vagy avul. Személyiségem egyik énje raktározza a gondolatot, másik énje lapok után kurkászik. Van végre lap. Simaságából úgy tetszik üres. Nincs viszont még indigó. Kislányom megújítani szándékszik festői stílusát, az indigóval nyilván kísérletezni fog, azért vitte el azt is. Hogy hova, ez idő szerint nem kérdezhetem meg, mivel a művésznő déli álmát alussza. Végre, — lép be ismét anyósom — sikerült elaltatnom, nagyon sokat hengegett. Be akart jönni mindenképpen hozzád — közli, mellesleg, megkér, csavarnám szét a kávéfőzőt, nehogy ráéjjen a gumi, különben nem zavar. Szétcsavarom a kávéfőzőt. Megköszönöm, hogy a kislányt nem engedte be, ami „mellesleg” ezúttal nem volt szerencsés, hiszen az indigónak nyomára jöhettek volna, aztán megkérem, kis ideig szeretnék magamban dolgozni. Ezt megérti, kissé megsértődik, lévén, hogy minden technikai célzatú kérdésem, megjegyzésem bántólag hat rá, őt sose kellett semmire se figyelmeztetni, mindig tudta dolgát, végezte a kötelességét. Hála istennek végzi most is, kimegy. Magamra kellene kulcsolnom a szobaajtót, de belülről rossz a zár. Ha kívülről kérném bezárásomat, részletesen meg kellene indokolnom, miért. Maradok mindenki számára nyitva és folytatom a munkát.

A vakság sajnálatosan igen szűk téma ígéretét rejti. Vonatkozásainak legtöbbje testi, dologi, szükségszerű, egyszóval nem a lelki jelenségek-ből ered, azokat csak előidézi, de többnyire ropantul kiszámíthatóan, fordulat, ami fölkeltené az olvasó érdeklődését visítva csikarható ki belőle. És ezzel együtt kerülendő a száanalom fölkelése, amit érthető módon elutasítunk, melytől függetlenül természetesen létezik, az objektív nehézségek számbavétele, melyek szinte leküzdhetetlenek.

Belemerülnék a gondolatba, de szóváltásra le-

szek figyelmes. Fiam érkezett haza az iskolából és nagyanyjával vitatkozik, mint rendesen. Ő le szeretne menni a térre játszani, nagyanyja azt szeretné, ha nem menne le. Ráadásul megérkezik egy osztálytárs is, növelve a csábítást és a vita hevét. Próbálok nem odafigyelni, őriznem kelle-ne az alkotói elszigeteltség bűvárharangját magam körül, de benyomulnak. A mondat ötödik szavánál döntőbíróvá kell válnom, hogy leme-het-e a gyerek vagy sem.

— Menjen le — mondom sürgetőleg, — mi-nél előbb annál jobb neki is, nekem is, — és ír-nék tovább.

— De ki viszi le akkor a gyereket? — vonat-kozik ez a kislányra, akit ébredés után valakinek le kellene vinni és ez a valaki elsősorban a báty-ja lehet, mert ő bír vele egyedül, amikor mak-rancosan rohagálni kezd a fűvön.

— Akkor ne menjen le, — mondom és ér-zékeltetni akarom, hogy dolgom van.

— Most rohadjak addig itt a szobában, amíg a kislány alszik, mikor még csak egy óra van és ő félháromig-háromig is szokott szunyálni, — ér-vel a fiam, kezében félig kibelezett villanymoz-donnyal, amit a barát társaságában fog majd vagy tovább bontani vagy fölépíteni, ez még ta-lány, de a lemehtnék akarása módfelett konk-rét. Nem polemizálok tovább, engedek.

— Félnégyig lemehetsz.

— Hadd maradjak félőtig, — alkúdozik a fiú, mert már megérezte, jó pozícióba került.

— Maradj — kiáltom és írnék tovább. Anyó-som teljesen megsemmisülten száll vitába még a gyerekekkel, de már kívül az ajtón és végképp eredménytelenül. Én megadtam az engedélyt, nagymama haragudjon én rám, ha akar, ő ment-ve van félőtig.

Anyósom nem jön vissza, tekintettel van az írógép kopogására, vagy inkább igaztalan sérel-me tartja távol. Másfél óra mire fölenged. Addig folytathatom a pályázatot. Hol is tartok? ... A telefoncsörgésnél. Negyedjére kerreg és rendkí-vül könyörtelenül. Muszáj fölvennem, akárhogy is munkaközben vagyok, mert egyszer: anyósom, amikor én itthon vagyok soha föl nem veszi. Ne tartsam róla, kíváncsiskodik. Nem tartom ró-la. Másodsor: ha abbamarad végre a csöngetés úgy, hogy én nem tudom meg, mely hívótól szár-mazott ideges leszek és az ilyen hangulati elvál-

tozás mérgezőjévé válhat a művészi elmélyülésnek.

Harmadszor: a telefoncsörgésre fölébred kislányom és bejön, hogy hintáztassam meg. Meg kell hintáztatnom, máskülönben ordítani és toporzékolni kezd, kiváltképp, hogy nincs itthon a bátyja sem, akit én engedtem le. Fölveszem a telefont. Egyik munkatársam érezte kényszerítve magát, hogy a délelőtti pletykákról hírt adjon. Elpanaszolja, hogy a főnök szerint ő feles ember, nem igaz egy fél szava se, úgye nekem más a véleményem? Megnyugtatom, hogy szögesen elmentéses a főnökével. Ettől jókedve kerekedik és beszédes lesz. Valóban fél szava sem igaz, de legalább érdekesen hazudna. Nem hazudik érdekesen, percek óta fülemlről levett kagylóval beszélgetünk, mondok periodusonként egy-egy igent, ő pedig fúzi a mondatokat és csak úgy sugárik a hálája felém.

— Jöttek hozzám, ajtót kell nyitnom, — szölok közbe, ettől befejezi végre. Visszazökkenésre nincs idő, ugyanis valóban kopogtatnak az előszobaján. Ha nem akarom, hogy a csengőt is megnyomják, azonnal ajtót kell nyitnom. Anyósom sziesztál, leánykám alszik, fiam lent rúgja a labdát vagy villanymozdonyt szerel, én írnék a jövevény kopogtat. Nyitok. Sógorom üdvözl. Gyárból jövet ugrott föl, — bár ne tette volna — kezeügyébe került útközben valahol egy üveg bor, azt jött megkóstolni, mivel ökor iszik magában és mondta neki anyósom telefonon, hogy ma idehaza vagyok. Anyósom ezek szerint mégis fölveszi itthonlétem alatt is a telefont, hiszen ma még ki se tettem a lábamat hazulról.

A sógor igen megértő és jó ember, de azt az egyet, hogy egy üveg bort miért kell egy félig írott és még beírandó papírral szemben hátrányban részesíteni, képtelen lenne fölfogni. Inni kezdünk, ha egyszer inni muszáj. Az alkotásért vállaltak írók nagyobb áldozatot is ennél, vállalkok én is. Fölírnék egy félig végiggondolt mondatot pontírásban, hogy sógorom távozása után tudjam hol folytatni a gépelést, ám a táblát nem lelem sehol. Három éve nem került elő, de most újból fölbosszant a hiánya. Valahogy úgy éreztem, most ráakadnék, ha érte nyúlnék valahova. Nyúl-kállok, hiába. Annyi a teleírt papír. könyv, összefűzött és fűzetlen iratcsomó és rajtuk meg lap-

jaik között a por, mint egy levéltárban, ám a braille-táblám nincs köztük.

Elkallódott igaz a pontozóm is, két-három napja, de az mindig elő szokott kerülni. Zsolnay Laci osztálytársamtól kaptam még 1953-ban és azóta nem hagytuk el egymást igazán.

Gyorsan a pontírógépet. A gondolat még elevenen lüktet, szerkezete még érintetlen, ha lejegyzem átmenthető, ha nem elvész örökre s vele rosszabbik esetben az egész koncepcióm. A Picht-gép egy könyvkupac tetején trónol, oda raktam föl, mikor az Optimának helyet csináltam az íróasztalon. Ölembe kell venni, egyebütt nem talállok helyet számára és írnék. Ja persze papír. Van benne egy lap, de teljesen betelve. Levágom a gépet a székre, kiveszem a megírt lapot, fordulok üresért, kihúzok egyet, vissza az íróasztalhoz, emlékszem a gondolatra, a szerkezetére, a megformáltságára, még átmenthető!... És ráülök a pontírógépemre. Ráülök, mert a székre tettem, viszont az írásra összpontosítottam. A pontírógép, mint ülőpárna nem kényelmes, állapítom meg és kiabálok a sógornak is, hogy megyek már, mert a konyhában csörgeti a poharakat. Ölbekapom a Picht-et, bele a lapot, vonszolom a kocsit jobbra, szokatlanul nehezen jön és nyikorog, azután perdül egyet és surrog élesen, mint mikor drótkéfével sikálják az ablakpárkányt kívül. Elszakadt a rugója. Harmadszor szakad el, tartalékom nincs, ez a rugó pedig már javíthatatlan. Cibálnám egyik kezemmel a kocsit, míg a másikkal nyomom a billentyűket, de a damil a kocsifogazata közé szorul, se tüled, se hozzád. A sógor a konyhából szólít újfent. Leteszem a gépet a földre, sietek inni, nehogy a kislány fölébredjen.

Iszunk. Minden pohár és minden témaváltás között elismétlem a fejemben a soronkövetkező és már vagy félórája függőben tartott gondolatot, az írás következő láncszemét, de a búcsúzkodásnál valahogy megfeledekzem róla. Egy pillanatig se tart a rövidzárlat, de ahhoz elég, hogy a gondolat végérvényesen elenyésszen. Még az árnyékára sem emlékszem már. Pontosan tudom, hogy jónak tartottam, rémlik valami a hangulatából, úgy tetszik szellemes fordulatot is tartalmazott, kereken volt megfogalmazva, de több nem maradt. A lánc tört véggel csüng, az alkotó hervadtan sétál le s fel, nincs kedve sem pályázatot írni, sem másba kezdeni, gyászolja a gondolat halá-

lát, saját ostobaságát, gyöngeségét, mikor újból a körülményeknek engedett s nem állt ki mindent legázolva az alkotandó mű elsőbbsége mellett. Bűn és bűnhődés. Egyértelmű.

Mélyülő bosszúság, elhatalmasodó elkeseredettség átkozott determináltságunk felett. Dekadens életérzés uralomra jut.

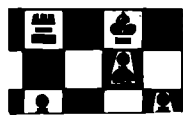
Minden rosszban van valami jó. Hirdette ez is, meg az is. Mi a fene jó van abban, hogy senki nem hagy írni, hogy semmit nem találok és hogy a pályázatot képtelen leszek befejezni ma is, holnap nem írhatom, mert hivatalos dolgom nem engedik, holnap utánra viszont lejár a beadási határidő. Legokosabb volna lemenni nekem is a fiam után és napozni egyet ebben a verőfényes szeptemberi nyárutóban.

Kislányom tipegésére leszek figyelmes. Mindjárt itt lesz. Lódulok, hogy magamra zárjam gyorsan az ajtót, ne kelljen őt ismét kiküldeni, mert akkor sír, míg a zárva talált ajtó többnyire nem vált ki belőle érzelmeket. Nagy csattanásra leszek figyelmes. Én csattantam végig a linóleumon, csak úgy ég mind a két tenyerem. Fordultomban ráléptem szerencsétlensorsú pontírógépre, amit ott felejtettem a földön, és az fektetett hasra. Az íróasztal sarka lesúrolta az oldalamat, ingen keresztül is sajog piszkosul a horzolás, és ha pár centivel odébb landolok kezeim most összevérezve hevernének az erkélyajtó üvegcserepei között. Szerencsére az erkélyajtót

kibekkeltem a Pitchnek már mindegy. Meg volt pecsételve a sorsa. Kislányom a lármára bejön, amúgy is errefelé vette az útját. Tetszik neki, hogy tápázkodom, ő is mellém négykézlából és nyuszist játszik. Maradok nyuszinak, később bivalynak, végül elefántnak. Hátamra kapaszkodik, himbálódzva ballagunk Afrika szavannái felé.

Miről is akartam írni? . . . A vak ember akar valamit, de ellene szól minden. Beletörődik vagy kutat, keres, nem is tudom. Fejemben hősöm utoljára egy parkban sétált és a feleségén töprenkedett, aki minden írását akkor olvassa el, amikor akarja, lényegében cenzorként viselkedik míg paritásos alapon ugyanez nincs meg köztük fordítva, hiszen a férj csak azt olvashatja el, arról szerezhet tudomást, amit a felesége megmutat neki. Ez elől a kiszolgáltatottság elől! . . .

Szokatlanul éles hang. Percek óta hallom, de a tudatomig most jut csak el. Leveszem ujjaimat a billentyűkről és az indigószalag orsójához kapok. Az egyik teljesen üres, míg a másik teli szalaggal forog magában. A betűk ott vannak a papíron, de a szöveg hiányzik. Csak a lenyomatát küldhetném be, ugyanolyan olvashatatlan, mint az az elszökött gondolat, melyet annyi ideig dédelgettem hiába. Hát ebben vajon mi a jó? . . . Egy determinizmussal kevesebb. Az el nem készült írást ki sem kell javíttatni senkivel. Erre a hátralevő délutánra már nyugodtan beállhatok nyuszinak. Azt hiszem az lesz nekem a legjobb.

Vak túristák májusi kirándulása

A Budapest Tourist kényelmes autóbust és Székely Bertalan személyében rokonszenves gépkocsivezetőt adott a jól összeállított programhoz. Az idegenvezetői munkát e sorok írója vállalta.

Az utazást Buják—Hollókó címen hirdették meg, de ennél sokkal több helyre is eljutott a 44 tagú túracsoport.

Az orgona és a pünkösdi rózsa virágzása kísérte a szép május 17-i nap-sütéses vasárnapot.

Buják község a Cserhát legszebb

látványát kínálta. De a templom előtt is volt mit nézni. A nagymise előtt a régi színpompás bujági népviseletet csodálhattunk meg a lányokon. A vakítóan fehér színtől az élénk sárgáig, a mélykéktől az égőpirosig minden szín előfordult az apró ráncokra szedett szoknyákon; s a fehér gyöngy-sorok sem hiányoztak. Kattogtak a fényképezőgépek, berregett a filmfelvétel.

Hollókó a Cserhát vidékének egyik legkedvesebb látványt nyújtó települése. Néprajzi és népművészeti vonat-

Bartók centenárium a Vakok Iskolájában

A Mikrokozmosz és a Gyermekeknek c. sorozat csaknem három évtizede helyet kapott a zongorázni tanuló fiatalok tananyagában. Így a

zongorista növendékek jól ismerik e darabok szerzőjének, Bartók Bélának a nevét. Zenéjét azonban „hamis”-nak mondják, mert ezt hallják a ze-

nében járatlan felnőttektől, esetleg szüleiktől. A valóság az, hogy e kölcsön vett vélekedésükkel olyasmiről nyilatkoznak, amit nem is ismernek. Természetesen könnyebb egy készen kapott véleményt szajkózni, mint végigjárni a megismerés fárasztó útját. Meg kell érteni a zenetörténet folytonosságát, a stílusváltások szükségességét, az új század új hangját. Ez viszont hosszú folyamat és csak kitartó érdeklődés eredménye lehet. Ennek az érdeklődésnek a felkeltését célozta az a két iskolai rendezvényünk, melyekről itt beszámolok.

1981. március 13-án ünnepélyes csapatgyűlés keretében emlékeztünk meg Bartók Béla születésének 100. évfordulójáról. A dísztermünkben megrendezett összejövetelen részt vett iskolánk összes tanulója. Fényi Endréné csapatvezető megnyitó szavai után került sor a megemlékező előadásra. E sorok írója — Varró Attila zenetanár technikai segédletével — olyan összeállítással igyekezett bemutatni Bartók életútját, mely változatosságával és színességével leköthette a gyermeki érdeklődést és fantáziát.

Nyomon követtük kisgyermek korától, tudatos művészé válásáig Bartókot. Rácsodálkoztunk sokoldalú elhivatottságára, hiszen párhuzamosan dolgozott mint zenepedagógus, koncertező zongoraművész, népzenekutató és főként mint zeneszerző. Kibontakozott a hallgatóság előtt a pályája csúcán is szerény, emberszerető és hű hazafi képe, akinek legfőbb szórakozása az alkotó munka volt. Bár tréfásan „időkoldus”-nak nevezi magát, mégis jut ideje a gyengék segítségére. Megismertük a zárkózott, de egészséges humorú embert, a természet imádóját, a bogarak és lepkék gyűjtőjét, az ismereteket rendszerező tudóst. Képet kaptunk hangversenyeiről, népdalgyűjtő munkájáról és alkotói módszereiről. A sztereó zenei betétekkel és hangdokumentumokkal tarkított előadásban túlnyomó részt népszerű muzsikák csendültek fel. Pl. népdal feldolgozások, „Kicsit ázot-tan”, „Este a Székelyeknél”, „Medve-

kozásban egyedülálló értékeket őrzött meg. Fő látványosság az érintetlen falu és utcakép. Az együtcsás, fésűs beépítésű község századok folyamán alakult ki. Különösen a fatornyos templom környékén egységes a falukép. A házak építése az előreugró, kontyos utcai homlokzattal, nyereg-tetővel a palóc építkezés legszebb hagyományait őrzi. Az udvar felől induló tornác többnyire átvezet a lakóház utcai homlokzatára is. A lejtős terepre épített földszintes házak pincéit az utcai homlokzat alatt nyitották meg. Egy ilyen — szinte emeletesnek tűnő — jellegzetes palóc házban helyezték el a hollóközi falumúzeumot, ahol az egykori palóc élet jellemző lakásberendezési, használati tárgyai és eszközei ma már a múlt feltéve őrzött kincseinek számítanak.

Hollókő másik nevezetességét, a környék egyik legépebben megmaradt várát csak madártávlatból láthattuk. Továbbutazás előtt jól esett egy másik, régi palóc házban kapható vendégmarasztaló étel és ital. Nagy várakozás előzte meg szécsényi látogatásunkat. Előljáróban már mindenki megtudhatta, hogy II. Rákóczi Ferenc 1705. szeptember 7-én érkezett Szécsénybe. Először a ferences kolostorbar szállt meg. Szeptember 12-én — a vár és a mai vasútvonal között húzódó ún. Borjúpáston — nyílt meg az az országgyűlés, amely kimondta Magyarország és Erdély egyesítését s II. Rákóczi Ferencet pedig vezérként fejedelmévé választotta. Hamarosan az egykori kolostor épületébe igyekezett a csoport, de a szomszédos Forgách-kastély is belefért a programba, ahol különösen a vadászati kiállítás nyújtott osztatlan elismerést.

Az autóbusz ablakából hamarosan az Ipoly csillogó vizét pillanthattuk meg. A hullámos felszínű nógrádi medence közepén az Ipoly határfolyó

balpartján értük el Balassagyarmatot. A palócok egykori „fővárosa” a szomszédos Csehszlovákia felé most határállomás. (A megyeszékhely 1950-től az Ipoly menti város helyett Salgótarján lett.)

A Rákóczi fejedelem útja a város nyugat—keleti irányú főtengelye. Ez az utca a város központjában térré: a Köztársaság térré szélesedik, az innen nyíló utcákban találjuk a város nevezetes épületeit, egyebek között a régi megyeházat. Itt hivatalnokoskodott 1842—48-ig Madách Imre, 1871—73-ig különböző beosztásokban Mikszáth Kálmán. Nógrád megye nagy fiainak emlékét az épület falán két márványtábla őrzi. Az épület előtti tér gondozott parkjában látható Madách Imre bronzszobra.

A közelben — már a Bajcsy-Zsilinszky utcában van a Palóc múzeum. Színvonalas kiállításai áttekintést adnak a megye gazdag néprajzáról, népművészetéről, valamint Madách Imre és Mikszáth Kálmán írói, alkotói munkásságáról. Most éppen a soproni múzeum vándorkiállításaként egy igen értékes képfestőkis-mesterség történetét szemléltető tárlat is megörvendeztetni a látogatókat.

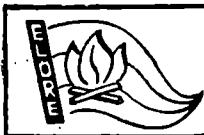
A vakok természetjáróinak szép kirándulása sok apró kedves élményét, remek hangulatát ki tudná vissza-idézni

Hazafelé még Vác következett. Egy kis Duna parti séta. Egy kávé, egy hűsítő a Halászkert Étterem asztalainál kellemes zeneszó mellett.

Nem véletlen, hogy a szövetség sportköre turistáinak nyári túráihoz elővételben minden jegy elkelt. Egy-egy ilyen jól sikerült túra, a legjobb reklám a következő kirándulásokhoz.

Ezek az országjárások tovább növelik a vakok turista szakosztályának jó hírét, vonzerejét.

Dr. Domokos János

tánc", „A csodálatos mandarin” indítása, a „Kékszakállú”-ból az ötödik ajtó jelenete, végül a „Kantáta Profána” befejező szakasza. Ez utóbbi szövegét maga Bartók Béla mondta el archív hanglemezeiről. De megidéztük Kodály Zoltán, Molnár Antal és ifj. Bartók Béla hangfelvételre mondott megemlékezéseit is. Meglepetést okozott a zongorára írt, de később zenekari változatban is elkészített darabok bemutatása. Itt az előadó élő zongorajátékát a magnetofonról bejátszott zenekar folytatta („Este a székegyeknél”, „Medvetánc”). A kb. 70 perces előadást példás fegyelmezettséggel, figyelmesen hallgatta meg az ifjúság. A gazdag életmű vázlatos áttekintése révén talán közelebb kerültek tanulóink Bartók Béla személyiségéhez és szelleméhez. Az előadók azt kívánják, hogy ezt az első lépést továbbiak kövessék a XX. század vi-

lágírú magyar géniusának megértése, sőt megszeretése útján.

A fentiek szellemében került sor — április 26-án — a zenetanulók aktív megemlékezésére. Matiné keretében mutatták be zongorista növendékeink Bartók kis darabjait. A Mikrokozmosz, a Gyermekeknek és a Tíz könnyű zongoradarab c. sorozatokból hankoztak fel részletek. Húsz zongorista és három gitáros tanulónk lépett a közönség elé. Műsorukat az iskolai kórus — Bartók gyűjtéséből való — népdalcsokokkal keretezte. A hangverseny hallgatói (gyerekek, pedagógusok és szülők) bepillantást nyerhettek a bartóki muzsika változatos, gazdag világába és a zeneiskolai tagozat munkájába. A műsort hangszalagra rögzítettük, hogy évek múlva is emlékezhessünk az ünnepi eseményre.

Bartók Béla szellemi hagyatéka né-

pünk becses kincse. Zenekultúránk hírét a világban jórészt neki köszönhetjük. Műveit nap mint nap játsszák a földkerekség számos hangversenytermében. A centenárium alkalmából könyvek — rádió- és tv-műsorok — tucatjai elevenítik fel és elemzik életművét. A Magyar Hanglemezyártó Vállalat 38 lemezen adta ki összes zenéi alkotását. Világszerte új meg új hangmezefelvételeken igyekeznek a legkiválóbb előadók életre kelteni zenéjét és annak közvetítésével Bartók szellemiségét.

Illő hát, hogy iskolánk diákjai, de az egész magyar ifjúság vállalkozzék századunk magyar klasszikusának megismerésére, mert a nagy elődök megértése visz közelebb valamennyiünket a jövő építéséhez.

Németh Tamás
zongoraművész-tanár

technika

Magnósoknak – magnóról

Az utóbbi néhány írásomban a mágneses hangrögzítés során alkalmazott fontos megoldást részleteztem. Ez az előmágnesezés, amelynek felfedezése óta beszélhetünk minőségi mágneses felvételekről. Részleteztem szűkségességének okát és megoldásának néhány gondját, így szó esett az egyen- és váltakozóáramú előmágnesezésről és az úgynevezett „Cross-field” felvételi technikáról, amely az előmágnesezésnél jelentkező magashangátvitel-korlátozást próbálta kiegyenlíteni.

Nem szakemberek ezt a kifejezést — előmágnesezés — régebben esetleg nem is hallhaták, hiszen a magnetofonok működéséhez eleve szűkséges, kívülről nem állítható mértékű, tehát magnózásnál nem kellett rá külön figyelmet fordítani. Legutóbbi írásomban részleteztem, hogy az előmágnesezés miként okoz mellékhatásként magashangcsökkenést a készülő felvételen. Azt is elmondtam, hogy mecha-

nikus, szerkezeti megoldással gyakorlati eredményt nem sikerült elérni, tehát a törlő hatással számolnunk kell és a szalagra eleve több magas hangot lenne célszerű felvenni. Ennek határai vannak. A felvevőfej mágnesező tekercsén nem lehet tetszőlegesen megnövelni a hangáramot, hogy a mágneses térerő a szalag előtt nagyobb legyen, mert a fej vasanyagának korlátozott a mágneses erővonalakat átbocsájtó képessége. Ilyen anyagok kutatása ma is folyik, de gondoljunk arra, hogy menet közben a szalag ezen csúszik, tehát mágneses tulajdonságai mellett a kopásállóság is fontos. Ha a fej képes a szalaghoz juttatni a kívánt mágnesező térerőt, nem biztos, hogy a szalag képes azt rögzíteni. A felvehető magas hangokat korlátozza maga a mágnesező szalaganyag és annak szemcsenagysága. Ez utóbbi a szalagzajt is befolyásolja, ahogy csökken a szemcsék mérete, úgy emelkedik a zaj magas-

sága, ezzel kikerülve a füllel leginkább meghallható, érzékelhető tartományból. A hagyományos vasoxid után felfedezték, hogy a szintén mágnesezhető krómoxid sokkal apróbb szemcséjűre készíthető és erősebb mágneses jeleket képes torzítatlanul megőrizni. A különböző gyártmányú és típusú vasoxid szalagok előmágnesezési igénye kis tartományon belül azonos volt, de a krómoxid anyagúak ennél jóval nagyobb előmágnesező áramot kívánnak. Mivel igen sok hagyományos anyagú szalag is kapható, az új magnetofonokon megjelentek az előmágnesezést váltó kapcsolók. Ha módunkban van ilyen szalagokhoz rendszeresen hozzájutni és minőségi felvételeket szeretnénk készíteni, ilyen kapcsolóval ellátott magnót célszerű vásárolni. Mivel a magasátvitel a szalagsebesség függvénye is, ezt az új és drágább anyagot inkább kazetákban alkalmazzák, hogy kis sebességük hátrányait ellensúlyozzák. Legközelebb ezt a témát ismertetem részletesebben.

* SAJTÓSZEMLE * SAJTÓSZEMLE * SAJTÓSZEMLE * SAJTÓSZEMLE * SAJTÓSZEMLE

Sorstársak

(az alábbi cikk a Rádió- és Televízió-újságban látott napvilágot)

Földünk népességéből minden negyedik, hazánkban pedig minden tizedik ember egészségkárosodott. Nem fordíthatjuk el tehát a fejünket, nem járhatunk sajnálkozva és szemlesütve és nem rángathatjuk gyermekünk kezét, hogy ne forogjon a vak, a toló-kocsis vagy más rokkant ember látán. Ugyanakkor ez az állapot, a megváltozott munkaképesség ritkán jár a személyes életvitelen túlmenő gondok nélkül. Éppen e problémák sugallták az MTV pécsi stúdiója *Sorstársak* című műsorának létrehozását. Olyan fórumot kellett teremteni a televízió adta lehetőségekkel, amely alkalmas az orvosi és a szociális rehabilitáció hatékony segítésére.

Már az első adás után bebizonyosodott, hogy nem a szerkesztői fantázia kényszeríti a műsort a nézőkre, hanem igen népes nézőtábor érdekelt azokban a problémákban, melyeket műsoraink témájával választunk. Így azok nemcsak az egészségkárosodottnak szólnak, hanem azoknak is, akik segíteni akarnak.

Az elmúlt hónapokban csaknem 500 levél és telefon érkezett szerkesztőségünkhöz. Az első adások után a nézők formai és tartalmi ötletek tömegét küldték a műsorszerkesztőknek. Ki a nyers valóságot, ki a szépített igazságot hiányolta vagy kérte. A siketek és nagyothallók a kézjelzést kérték és kapták. Ma már minden műsor jeltolmács segítségével készül. Ugyancsak ők javasolták: legyen több feliratos külföldi játékfilm. Közvetítettük már például hallókészülék és toló-kocsi cseréjét — a partnereknek erre volt szükségük. Bemutattunk számos igen töletes szerkezetet, amely már csak a gyártásra vár és a mindennapokat könnyítené. Pénztárcát vakoknak, jelzőkészüléket siketeknek, lépcsőn járó toló-kocsit, lépcső nélküli több szintes épület tervét mozgássérülteknek és még sok-sok mindent. Akad hiánycikk is. Nincs elegendő jó minőségű nagyothalló készülék, s hiánycikk például annak egyik apró alkatrésze, a füldugó. Hiányzik a drót nélküli fülhallgató, amely nem kötné a nézőt a tévé közelébe. Nélkülözhetetlen eszközök hiányoznak, s előteremtésük számos esetben nem is pénz kérdése.

Sok mindenben tudunk és tudunk segíteni. Akad azonban, aki csaldódotan bontja fel levelünket. Nincs mó-

dunkban például lakást szerezni, jogtalan járandóságokat elintézni. Ami azonban jár és jogos, azért mindig szót emelünk.

Sokan amiatt aggódnak, hogy az 1981-es év végén befejeződik ez az akció. Nem, már csak azért sem, mert az UNESCO a kampány elkerülésére 1990-ig meghosszabbította a rokkantakkal való törődés aktív időszakát.

Jönnek tehát a levelek, és a jövőben is várjuk őket! A vakok pontírású leveleire Braille-írásban válaszolunk. Négy belső és ugyanennyi külső munkatárs dolgozik azon, hogy a beérkezett levelek mihamarabb az illetékesek kezébe kerüljenek. A felduzzadt anyag — információrengetegével — hamarosan kinőne bennünket. Ennek elkerüléséhez nyújtott segítséget számítógépeivel a Kereskedelmi Szervezési Intézet. A jövőben számítógép tárolja és rendszerezi az adatokat. Így még gyorsabban és pontosabban informálhatunk, segíthetünk.

A műsorok a jövőben is a nézők levelei alapján készülnek. Csupán emlékeztetőül a címünk: *MTV pécsi stúdió Pécs, Postafiók 67. 7601.* Ügyeleti telefonszámunk a 24-504 éjjel-nappal hívható (munkaidő után automata üzenetrögzítő működik).

Füzes János

A Gegenwartban, az NDK Vakok és Gyengénlátók Szövetségének folyóiratában ismertetés jelent meg a Csepeli Vakvezető Kutya képző Iskoláról és a cikk méltatta Daru Gerőné és Zaharovich Mihály elvtársak munkáját is. Itt említjük meg, hogy a VGYOSZ elnökének kezdeményezésére Dr. Pielasch, az NDK Vakok és Gyengénlátók Szövetségének elnöke lehetővé tette, hogy magyar szakemberek Kelet-Németország hasonló intézményeit meglátogathassák.

*

1980-ban az optacon használatának problémáiról egy hajón tartottak értekezletet. A hajó Genuából indult el és Algéria érintésével ismét az olaszországi városban kötött ki. Ez alatt az idő alatt egyebek között megállapították, hogy az optacont főleg a munkában kell alkalmazni, használatát lehetőleg egyszerűsíteni kell és az árát is le kell szorítani.

*

A Vakok Nemzetközi Szövetségének (IFB) Európai Területi Bizottsága (EAC) már 1980-ban felvette a kapcsolatot a strassbourgi Európa-parlamenttel. Ebben az évben az Európa-parlament az EAC delegációját meghívta és szociális bizottsága meghallgatta a látási fogyatékosok helyzetének javítására tett javaslatokat.

Marburban (NSZK) olyan bűvös kockákat gyártanak, amelyeken különböző tapintható szimbólumok vannak és így a vakok is tudnak ezekkel játszani.

A VGYOSZ Hangoskönyvtára közli olvasóival, hogy a kölcsönzés 1981. július 1-től augusztus 1-ig szabadságolás miatt szünetel.

*

Felolvasást vállalnék, valamint segítséget nyújtok hangverseny—színházlátogatáshoz, kiránduláshoz, vagy bármilyen más programhoz. 30 éves jól látó fiatal ember vagyok, egyben társaságot is keresek. Bármilyen korú férfi vagy nő érdeklődését várom. Címem: Fedoroczy Gábor, Budapest IX., Lenhossék utca 16. I. sz. 1096. Telefon: 185-111

173 cm magas, gyengénlátó 22 éves fiatalember házasság céljából megismerkedne korban hozzáillő leánnyal. Leveleket „Vidékiek előnyben” jelígre kér a szerkesztőségbe.

*

A VGYOSZ Braille Könyvtára közli olvasóival, hogy a könyvtári kölcsönzés 1981. július 1-től augusztus 15-ig szabadságolás és leltár miatt szünetel.

*

56 éves, nyugdíjas, de jelenleg is dolgozó vak férfi keres 40—50 év között gyengénlátó nőt, aki teljesen berendezett összkomfortos lakásába feleségül menne hozzá. Választ látó írású levélben kér. Cím: Rákász József, Szombathely, Bagolyvár sétány 2/406 I. sz. 9700.

Tartalom:

A Vakok Világa c. folyóirat állandó rovatvezetőinek neve, a rovatok címe:

Dénes József: Sport rovat

Dr. Falvai Ferenc: Jogi rovat

Barna Zoltán: Zenei rovat

Gerdelics Ferenc: Közlekedési rovat

Kuminka Györgyné: Úttörő rovat

Vándor Tamás: Kulturális rovat

Váradi Péterné: Női rovat

Dr. Vas Tibor: Politikai rovat

Kiss János: Egészségügyi rovat

Oldal

<i>Dr. Vas Tibor:</i>	A LÁTÁSI FOGYATÉKOSOK OKTATÁSÁNAK NÉHÁNY PROBLÉMÁJA	1
	DR. VAS TIBOR ELVTÁRS 70 ÉVES	2
<i>Szemerédi István:</i>	ELNÖKSÉGI ÜLÉS MEGYEI SZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL	3
<i>Dr. Kovács Miklós:</i>	MÓDOSÍTÁSOK ÉS KIEGÉSZÍTÉSEK A TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁS TERÜLETÉN	4
<i>Dr. Gönczi Aladárné:</i>	A BIZÁNCI BIRODALOM ORVOSTUDOMÁNYA	11
<i>Váradi Péterné:</i>	ALAPBÉR, MUNKABÉR, EMBERSÉG ...	12
<i>Kiss József:</i>	A VAKVEZETŐ KUTYÁVAL KÖZLEKEDŐK SZAKCSOPORTJÁNAK HIRADÓJA	12
<i>Barna Zoltán:</i>	MI LEGYEN AZ ABLAKKAL	14
<i>Varga Katalin:</i>	VAK KÖLTŐK VERSEI	14
<i>Dr. Szép Zoltán:</i>	AZ ÍRÁSRÓL	15
<i>Dr. Domonkos János:</i>	VAK TURISTÁK MÁJUSI KIRÁNDULÁSA	18
<i>Németh Tamás:</i>	BARTÓK CENTENÁRIUM A VAKOK ISKOLÁJÁBAN	19
<i>Bacsik László:</i>	MAGNÓSOKNAK MAGNÓRÓL	20
<i>Fülzes János:</i>	SORSTÁRSÁK HIRDETÉSEK	21 22

**A VAKOK ÉS GYENGÉNLTÓK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
FOLYÓIRATA**

FŐSZERKESZTŐ: DR. VAS TIBOR ELNÖK

FELELŐS KIADÓ: DR. BÓDI ISTVÁN FŐTITKÁR

SZERKESZTŐ: BARNÁ ZOLTÁN

MŰSZAKI SZERKESZTŐ: ORBÁN JÓZSEF

FOTO: LÉVAI ATTILA

KIADÓHIVATAL: BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ÚT 47. TEL.: 210-440

81 3137 Pátria Nyomda — Felelős vezető: Vass Sándor igazgató

H ISSN 0209—6785

